

Arvamus Euroopa Komisjonile

tubaka- ja nikotiinitoodete reguleerimise kohta

Algatus: „Tubakatooted ja tubakareklaam – ELi normide läbivaatamine”
(tõendite kogumine, tagasiside tähtaeg 15. juuni 2026)

MTÜ NNA Suitsuvaba Eesti

Tarbijaid esindav organisatsioon · New Nicotine Alliance'i, INNCO ja ETHRA
võrgustike liige

info@nna.ee · www.nna.ee

11. juuni 2026

Sisukord

Kokkuvõte	3
1. Esitaja: kes me oleme	5
2. Teaduslik lähtekoht: riskide hierarhia ja suitsetamisest loobumise tõendus	5
2.1 Kahju põhjustab põlemine, mitte nikotiin	5
2.2 Vähem kahjulikud tooted aitavad suitsetamisest loobuda	7
2.3 Euroopa Liidu eesmärk ja tegelik tempo	8
3. Eesti kogemus 2018–2025: dokumenteeritud õppetund Euroopale	8
3.1 Mida Eesti tegi	8
3.2 Mis juhtus: legaalne turg varises kokku	9
3.3 Kursimuutus ja möödetaastumine	10
3.4 Riigieelarve ei kaotanud, rahvatervis võitis	10
3.5 Aus pilt: noorte trend nõuab tähelepanu – aga mitte keelde	12
4. Meie seisukohad	13
4.1 Riskitasemeid arvestav regulatsioon	13
4.2 Info tõendatuse ja kättesaadavuse tagamine	13
4.3 Toodete vastavuse tagamine ja kasutajate informeerimine	14
4.4 Salaturu tekkimise vältimine	15
4.5 Tarbijate kaasamine ja sõnavabaduse tagamine	15
5. Riikide kogemused: mis töötab ja mis mitte	16
5.1 Rootsi: ELi ainus suitsuvaba edulugu	16
5.2 Ühendkuningriik: riik kui ülemineku toetaja	17
5.3 Austraalia ja Uus-Meremaa: loomulik võrdluseksperiment	17
5.4 Jaapan: sigaretimüük langes poole võrra ilma keeldudeta	17
5.5 Keeldude rida: India, Türgi, Holland, Prantsusmaa	18
5.6 Järeldus komisjonile	18
6. Vastused konsultatsiooni fookusküsimustele	19
6.1 Maitset: ärge korrake Eesti viga üleliiduliselt	19
6.2 E-kaubandus: reguleeritud müük on parem kui pime turg	20
6.3 Maksustamine: diferentseeritud määrad on tõhusaim üleminekustiimul	20
6.4 Pakendi ja tooteinfo: aus suhteline riskiinfo	21
6.5 Noorte kaitse: mis tegelikult töötab	21
7. Ettepanekud Euroopa Komisjonile	21
Lisa A. Maksu- ja Tolliameti andmed	23
A.1 Tubakaaktsiisi laekumine tooteliigiti	23
A.2 Sigarettide legaalne turumaht (vabasse ringlusse lubatud pakid, 20 sigaretti = 1 pakk)	25
A.3 Eesti e-vedeliku poliitika ajatelg	25

Lisa B. Viidatud NNA Suitsuvaba Eesti artiklid

26

Kokkuvõte

MTÜ NNA Suitsuvaba Eesti esitab Euroopa Komisjonile arvamuse tubaka- ja nikotiinitudete Euroopa Liidu normide läbivaatamise kohta. Esindame tarbijaid – inimesi, kes on vähem kahjulike nikotiinitudete abil suitsetamisest loobunud või soovivad seda teha. Meie arvamus tugineb teadusuuringutele, Eesti ametlikele maksu- ja terviseandmetele, meie enda kasutajauuringutele ning kaheksa aasta jooksul NNA artiklites dokumenteeritud rahvusvahelisele kogemusele. Käesolev dokument viitab läbivalt NNA avaldatud artiklitele; viited on tekstis nurksulgudes numbritena ja täielik loetelu koos linkidega on lisas B.

Meie viis keskset seisukohta:

- 1. Regulatsioon peab arvestama toodete riskitasemeid.** Tubaka põletamine, mitte nikotiin, põhjustab valdava osa tervisekahjust. E-sigaretid, nikotiinipadjad, snus ja kuumutatav tubakas on teaduslikult tõendatult kordades vähem kahjulikud kui sigaretid. Rangeimad reeglid peavad kehtima kõige kahjulikumatele toodetele; vähem kahjulike toodete reeglid peavad toetama suitsetajate üleminekut.
- 2. Tarbijatel on õigus tõendatud ja kättesaadavale infole.** Praegu usub enamik Euroopa suitsetajaid ekslikult, et e-sigaretid on sama kahjulikud kui sigaretid, ja see väärarusaam süveneb. Väärarusaam on ise rahvatervise risk: see hoiab inimesi suitsetamas.
- 3. Toodete vastavuskontroll tuleb tagada ja sellest tuleb kasutajaid teavitada.** ELi laborikontrolli süsteem töötab – ohtlik kaup tuleb just salaturult. Teadlikkus kontrolli olemasolust hoiab tarbijaid legaalsel turul.
- 4. Salaturu tekitamist tuleb vältida.** Eesti kogemus aastatel 2018–2025 näitab mõõdetavalt, et kõrge aktsiis, maitsekeeld ja e-kaubanduse keeld ei kaota tarbimist, vaid annavad turu kuritegevusele. Kui Eesti aktsiisi ajutiselt peatas ja mentooli taas lubas, kasvas legaalne turg riigi enda maksuandmete järgi 5,5 korda suuremaks kui keeluaegne tase.
- 5. Tarbijate hääl ja sõnavabadus peavad olema tagatud.** Regulatsioon mõjutab kõige otsesemalt tubaka- ja nikotiinitudete kasutajaid, kuid just nemad on otsustusprotsessist süstemaatiliselt kõrvale jäetud. Sajad tuhanded eurooplased, kes on alternatiivsete toodete abil suitsetamisest loobunud, ei tohi olla poliitika kujundamisel tühi koht.

Nendest seisukohtadest tulenevad meie konkreetsed ettepanekud (peatükk 7), sealhulgas: mitte kehtestada üleliidulist e-vedelike ja nikotiinipadjade maitsekeeldu; säilitada reguleeritud ja vanusekontrolliga e-kaubandus; maksustada tooteid riskipõhiselt diferentseeritult; mitte laiendada snusi keeldu nikotiinipadjadele; luua ametlik tõendus põhine teabekanal toodete suhtelise riski kohta; tugevdada turujärelevalvet ja vanusepiirangu jõustamist; ning kaasata tarbijate esindusorganisatsioonid püsivalt õigusloomesse.

Euroopa Liidu eesmärk on suitsuvaba põlvkond aastaks 2040 – suitsetajate osakaal

alla 5%. Rootsi jõudis selleni juba 2025. aastal, mitte keeldude, vaid vähem kahjulike alternatiivide kättesaadavuse kaudu. Sama tee on avatud kogu Euroopale, kui uued normid toetuvad tõenditele.

1. Esitaja: kes me oleme

MTÜ NNA Suitsuvaba Eesti on Eesti tarbijaid esindav vabaühendus. Meie eesmärk on toetada inimesi suitsetamisest loobumisel ja seeläbi vähendada tubakasuitsust tekkivaid tervisekahjusid. Tubakasuitsu sissehingamine on peamine haiguste ja surma põhjus, mida on võimalik ära hoida, ning suur roll selle kahju ärahoidmisel on alternatiivsetel nikotiini tarbimise viisidel [1].

- NNA Suitsuvaba Eesti on rahvusvahelise võrgustiku **New Nicotine Alliance (NNA)** liikmesorganisatsioon; võrgustik ühendab tarbijaühendusi, kes toetavad tubakakahjude vähendamist [2].
- Kuulume ka rahvusvahelisse nikotiinitarbijate organisatsioonide võrgustikku **INNCO** (International Network of Nicotine Consumer Organisations) [1] ja Euroopa tarbijaühenduste võrgustikku **ETHRA** (European Tobacco Harm Reduction Advocates) [3].
- Oleme korraldanud Eesti suurimaid vähem kahjulike nikotiinitoodete kasutajate uuringuid: 2021. aastal osales 603 ja 2022. aastal 517 vastajat [4, 5]. Märgime ausalt, et tegemist on veebipõhiste vabatahtlike valimitega (2021. aasta uuringus 72% mehi), mitte juhuvalimiga – esitame need andmed just sellistena.
- NNA esindaja on 4. juunil 2026 Varssavis toimunud rahvusvahelise rahvatervise ekspertide, teadlaste ja tarbijate esindajate ümarlaua ühisavalduse „EUTPD3 Round Table – a Call for Action“ allakirjutanu. Avaldus nõuab, et ELi regulatsioon oleks läbipaistev, riskiga proportsionaalne ja teaduslikele tõenditele tuginev, ning seab kolm eesmärki: hoida ära noorte tarbimise alustamine, kiirendada suitsetamisest loobumist ja tunnistada väiksema riskiga alternatiivide rolli [6].
- Oleme alates 2018. aastast avaldanud veebilehel nna.ee ligi 400 artiklit, mis vahendavad eesti keeles teadusuuringuid, riikide kogemusi ja Eesti tubakapoliitika arenguid. Käesolev arvamus tugineb sellele dokumenteeritud tõendusbaasile.

Esitame selle arvamuse tarbijate vaatest: meie liikmed ja toetajad on valdavalt endised suitsetajad. Tubaka- ja nikotiinitoodete kasutajad teavad omast kogemusest, millist mõju on senised regulatsioonid avaldanud ja mida saaks teha paremini [7].

2. Teaduslik lähtekoht: riskide hierarhia ja suitsetamisest loobumise tõendus

2.1 Kahju põhjustab põlemine, mitte nikotiin

Suitsetamine on Euroopa Liidu suurim ennetatava surma põhjus: suitsetamisega seotud haigused põhjustavad ELis igal aastal sadu tuhandeid enneaegseid surmasid – 2019. aastal üle 780 000 [8] – ja Maailma Terviseorganisatsiooni andmetel Euroopas tervikuna umbes 1,2 miljonit enneaegset surma aastas [9]. Iga sigaret lühendab eluiga keskmiselt 20 minuti võrra ning eluaegsed suitsetajad kaotavad keskmiselt umbes 10 eluaastat [10].

Peaaegu kogu suitsetamise tervisekahju tuleneb tubaka põlemisel

tekkivatest mürgistest ainetest, mitte nikotiinist – see on teaduslik alusfakt, millele riskipõhine regulatsioon peab toetuma. Briti riikliku tervishoiuteenistuse (NHS) selgituse järgi ei põhjusta nikotiin ise vähki ega südame- ja kopsuhaigusi [2, 11]. Sigaretsuitsus on üle 7000 kemikaali, millest umbes sada on klassifitseeritud kahjulikuks; tubaka põletamine on seotud vähemalt 16 vähitüübiga [12, 13]. Juba 1976. aastal sõnastas teadlane Michael Russell tähelepaneku, et inimesed suitsetavad nikotiini pärast, kuid surevad tõrva tõttu [13, 14].

Sellest järeldeb riskide hierarhia, mida on kinnitanud riiklikud terviseasutused ja sõltumatud teadusülevaated:

- **Inglismaa Terviseamet (PHE)** hindas 2015. aastal ja kinnitas 2018. aasta kordusuuringus, et e-sigaretid on tavasigaretidega võrreldes vähemalt 95% vähem kahjulikud; sama järelduseni jõudis Briti Kuningliku Arstide Kolleegiumi (RCP) 2016. aasta raport [15, 16]. King's College Londoni mahukas ülevaade (2022, Inglismaa tervise parandamise ja ebavõrdsuse ameti tellimusel) kinnitas hinnangut taas [17].
- **Prantsusmaa toidu-, keskkonna- ja tööohutuse amet ANSES** avaldas 2026. aastal enam kui 2500 uuringu läbivaatusel põhineva aruande: e-sigaret on suitsetamisest oluliselt ohutum ning kasutajate kokkupuude aldehüüdidega väheneb 80–100% [18].
- **Biomarkeriuuringud** mõeldavad erinevust otse inimorganismist: USA kohortuuringus (JAMA Network Open, 3211 osalejat, 55 ainet) oli täielikult e-sigaretile üle läinute uriiniproovides 92% vähem kahjulikke aineid kui suitsetajatel [19]. Viieteistkümne sõltumatu uuringu koondanalüüs (2025; tubakatööstusega seotud uuringud välistati) leidis, et e-sigaret vähendab kokkupuudet mürgiste ainetega kuni 98% ja kuumutatav tubakas kuni 91% mahvi kohta; tugevate kantserogeenide (polütsükliiliste aromaatsete süsivesinike) kokkupuude vähenes vastavalt 99% ja 96% [12].
- **Kliinilised tulemused:** Ameerika Südameassotsiatsiooni ajakirjas Circulation avaldatud uuring (~32 000 täiskasvanut) leidis, et täielikult e-sigaretile üle läinutel oli 34% väiksem südamehaiguste risk [20]. Täielikul üleminekul langeb kokkupuude mürgiste kemikaalidega juba mõne päevaga ligilähedale suitsetamisest loobunute tasemele [2].
- **Suukaudsed nikotiinitooted on hierarhia kõige madalama riskiga aste.** Norra Rahvatervise Instituudi teadlase Karl Erik Lundi hinnangul ei suurenda snus KOK-i, kopsuvähi ega südame-veresoonkonna haiguste riski – haigusi, mis moodustavad kolm neljandikku suitsetamissurmast [21]. USA Toidu- ja Raviamet (FDA) on pärast teaduslikku läbivaatust andnud General Snusi tootjale loa väita, et snusi kasutamine suitsetamise asemel vähendab raskete haiguste riski [22], ning 2025. aastal andnud müügiloa 20 nikotiinipadjale hinnanguga, et need toovad rahvatervisele rohkem kasu kui riske, kui suitsetajad lähevad neile täielikult üle [23]. Dr Konstantinos Farsalinose värske ülevaate järgi võivad nikotiinipadjad olla seni kõige vähem kahjulik alternatiiv: toksiinide kokkupuute vähenemine on võrreldav täieliku loobumisega [24].

Ükski neist toodetest ei ole riskivaba ja seda ei väida ka meie. Kuid regulatsiooni seisukohalt on oluline võrdlusbaas: nagu rõhutas sõltumatute teadlaste 2026. aasta ühispöördumine Euroopa Komisjonile, tuleb suitsuvabu tooteid võrrelda **suitsetamise jätkamisega**, mitte mittekasutamisega – vastasel juhul riskib EL sigaretituru kaitsmisega selle vähendamise asemel [25].

2.2 Vähem kahjulikud tooted aitavad suitsetamisest loobuda

Suitsetamisest loobumise tõenduse tipus on Cochrane'i süstemaatilised ülevaated – rahvusvaheliselt tunnustatud tõenduspõhise meditsiini kuldstandard, mida juhivad Oxfordi ülikooli teadusrühm [26, 27].

- **Cochrane'i 2025. aasta ülevaade** (104 uuringut, 30 366 osalejat) leidis **kõrge kindlusastmega** tõendid, et nikotiiniga e-sigaretid aitavad suitsetamisest loobuda paremini kui nikotiiniasendusravi (plaastrid, närimiskummid), ega tuvastanud tõendeid tõsise kahju kohta [2, 28]. Saja loobuja kohta püsib kuue kuu järel suitsuvabana 8–11 inimest nikotiiniga e-sigareti abil, 6 nikotiiniasendusraviga ja 4 ilma abivahendita [28].
- Cochrane'i järeldus on püsinud muutumatuna läbi kuue järjestikuse uuenduse aastatel 2020–2025, samal ajal kui uuringute arv kasvas 50-lt 104-le [26, 28, 29, 30, 31, 32]. 2026. aastal avaldatud katusülevaade ajakirjas Addiction koondas 14 süstemaatilist ülevaadet ja hindas tõendid „selgeteks ja ühtseteks” [33].
- Suurte kliiniliste uuringute tulemused on samasuunalised: New England Journal of Medicine'is avaldatud uuringus oli e-sigaret kuni kaks korda tõhusam kui nikotiiniasendusravi [34]; Kanada randomiseeritud uuringus (376 osalejat) püsis e-sigareti rühma eelis ka aasta pärast [35, 36, 37].
- Rahvastiku tasandil: Eurobaromeetri andmetel põhinev analüüs ajakirjas Tobacco Control näitas, et igapäevane e-sigareti kasutaja oli aastatel 2015–2017 viis korda suurema tõenäosusega endine suitsetaja [38]. Saksamaa terviseministeeriumi tellitud uuringus (üle 3300 osaleja) olid 91,5% e-sigareti kasutajatest endised suitsetajad ja vaid 1% polnud varem tubakat kasutanud [39].
- Norras on snus osutunud kõige levinumaks ja tõhusamaks loobumisviisiks: snus oli ainus toode, mille kasutamise ja suitsetamisest loobumise vahel leiti uuringus statistiliselt oluline seos [40]. ETHRA üleeuroopalises tarbijauuringus oli suitsetamisest loobunud 73,7% snusi ja 83,5% e-sigareti kasutajatest [3].

Ilma igasuguse abita õnnestub loobumine vaid umbes 4%-l proovijatest

– see on võrdlusbaas, mille taustal eelnevaid numbreid lugeda. Eurobaromeetri järgi proovib 76–79% ELi suitsetajatest loobuda just ilma abita [41, 42]. Eestis on abita loobujate osakaal Euroopa keskmisest selgelt kõrgem (84% vs 76%) ja loobumisnõustamisel käis 2025. aasta andmetel aastas vaid 514 inimest [9, 43, 44]. Iga regulatsioon, mis muudab tõhusaimad abivahendid kättesaamatuks või ebaatraktiivseks, jätab need inimesed üksi meetodiga, mille edukus on 4%.

2.3 Euroopa Liidu eesmärk ja tegelik tempo

Euroopa Liit on seadnud eesmärgi saada 2040. aastaks suitsuvabaks – suitsetajate osakaal alla 5% [9]. Tegelikult suitsetab ELis endiselt umbes veerand elanikest ning aastatel 2006–2021 vähenes suitsetamise määr volinik Stella Kyriakidese sõnul vaid 6 protsenti [45]. Praeguse tempo juures prognoositakse eesmärgi saavutamist alles aastakümneid pärast tähtaega [13, 46].

Samal ajal on Rootsi – kasutades teadlikult riskipõhist lähenemist, mille keskmes on snusi ja nikotiinipatjade kättesaadavus ning diferentseeritud maksustamine – jõudnud suitsuvaba riigi staatusesse juba 2025. aastal, 15 aastat enne ELi tähtaega [47, 48]. Suitsetamise levimus langes kõige kiiremini just nendes riikides – Rootsis, Ühendkuningriigis ja Jaapanis, aga ka riskivähenduse poliitikat rakendavates Norras ja Islandil –, kus vähem kahjulikud alternatiivid tehti suitsetajatele kättesaadavaks [49]. Käsitleme neid kogemusi lähemalt peatükkides 3 ja 5.

ELi 2040. aasta eesmärk on saavutatav, kuid ainult siis, kui uued normid kohtlevad vähem kahjulikke tooteid sellena, mis nad teaduslikult on – suitsetamise vähendamise tööriistana, mitte sellega võrdse ohuna. See on käesoleva arvamuse põhisõnum.

3. Eesti kogemus 2018–2025: dokumenteeritud õppetund Euroopale

Eesti on Euroopa Komisjonile erakordselt väärtuslik juhtum, sest siin on ühe liikmesriigi piires läbi proovitud mõlemad poliitikasuunad – kõigepealt karmid piirangud, seejärel nende osaline tagasipööramine – ning mõlema tulemused on riigi enda ametlikes maksuandmetes mõõdetavad. Kõik järgnevad aktsiisandmed pärinevad Maksu- ja Tolliameti tekkepõhistest tubakaaktsiisi aruannetest.

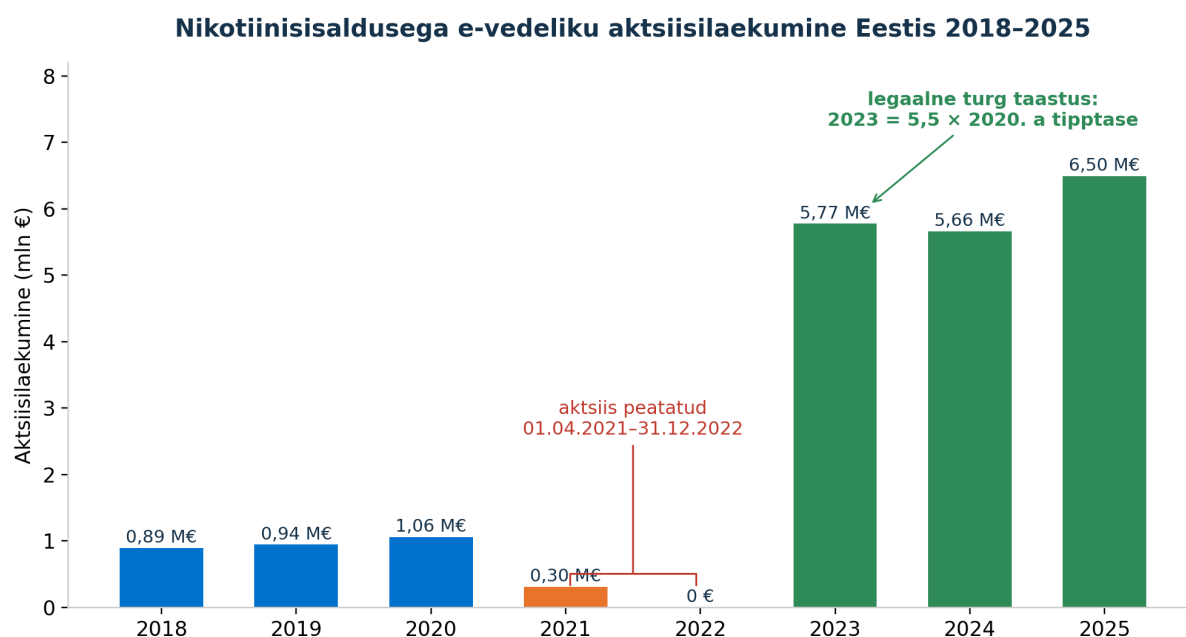
3.1 Mida Eesti tegi

ELi tubakatoodete direktiiv (2014/40/EL) ei nõudnud e-sigarettide maitsete keelustamist: direktiivi eristava maitse keeld kehtib ainult sigarettidele ja isekeeratavale tubakale ning e-vedelike maitsepoliitika jäeti liikmesriikidele [50]. Eesti läks direktiivist omal algatusel kaugemale kahe riigisisese meetmega:

- **1. jaanuaril 2018** jõustus e-vedeliku aktsiis 0,20 €/ml – võrdselt nii nikotiiniga kui ka nikotiinita vedelikule [50, 51]. Jälgitava 10 ml pudeli keskmine hind tõusis seire andmetel 51,66% [51]. Naaberriigis Lätis oli madala nikotiinisaldusega e-vedeliku aktsiis umbes kaheksa korda madalam [50, 51].
- **1. juulil 2019** jõustus tubakaseaduse muudatus, mis keelas kõik e-vedeliku maitsete peale tubaka ning ühtlasi e-sigarettide riigisisese kaugmüügi [50, 52, 53]. 2020. aasta mais lisas Riigikogu lubatud maitsete hulka mentooli (seoses ELi mentoolisigarettide keeluga); muid maitseid ei ole Eestis tänaseni lubatud [2, 54].

Juba enne keeldu hoiatasid andmed tagajärgede eest: 2018. aasta kasutajaküsitluses (n = 112; veebipõhine vabatahtlik valim) oli e-vedeliku maitse oluline 95,5%-le vastajatest; 16 vastajat ütles, et pöördub hinnatõusu tõttu tagasi sigarettide juurde, ja kolmandik, et hakkab ostma salaturult [50, 51]. Sama töö Facebooki eksperimendis vastas esimene salaturumüüja 4 minutiga, 10,5 minutiga leidis 13 müüjat ning üks pakkus vedelikku nikotiinisaldusega kuni 100 mg/ml – viis korda üle seadusliku 20 mg/ml piiri [50, 51].

3.2 Mis juhtus: legaalne turg varises kokku

Allikas: Maksu- ja Tolliameti tekkepõhised tubakaaktsiisi laekumise andmed (korrigeeritud 20.01.2026)

Joonis 1: Nikotiinisaldusega e-vedeliku aktsiisilaekumine Eestis 2018–2025 (Maksu- ja Tolliamet)

Aktsiisi ja maitsekeelu koosmõjul liikus tarbimine legaalsest kanalist välja:

- Eesti poliitikadebatis kasutatud ametliku hinnangu järgi moodustasid maitsekeelu ajal **62–80% kogu e-vedeliku turu mahust** iseseisvad, üle piiri toodud või salaturult ostetud vedelikud [50, 55, 56]. Edasimüüjate liidu ENEL jäätmeselirel põhinev hinnang oli umbes 60% ning NNA enda küsitlused registreerisid halvimatel aastatel kuni 79% kasutajatest, kes hankisid tooteid väljaspool legaalsel kanalil [50]. Need eri meetoditega saadud hinnangud viivad sama järelduseni – legaalne kanal kaotas turu enamuse.
- NNA 2021. aasta kasutajauuringus (n = 603; veebipõhine vabatahtlik valim, vt ptk 1) segas 58% e-sigareti kasutajatest e-vedelikku ise kodus, ainult 37% ostis legaalsel valmistoodet, 26% hankis sõbralt või salaturult ja 19% ostis piiri tagant [50, 57]. Iseseisumine tähendab, et Tubakadirektiivis ette nähtud laborikontroll jääb täielikult kõrvale [53, 58].
- **7% endistest e-sigareti kasutajatest tunnistas, et hakkas maitsekeelu järel taas suitsetama** [50, 57]. See on Eesti andmestiku kõige otsesem tõend selle kohta, et maitsekeeld lükkas osa loobunuid tagasi sigarettide juurde.

- Riik lootis alternatiivsete tubakatoodete aktsiisist koguda 6 miljonit eurot aastas; nikotiinisaldusega e-vedeliku aktsiisi laekus 2020. aastal tegelikult 1,06 miljonit eurot [51; MTA].

Riigikogu liige Tarmo Kruusimäe võttis olukorra kokku kujundiga, mida tsiteerime, sest see kirjeldab mehhanismi täpselt: „Eesti e-sigareti must turg on nagu taburet püsinud neljal jalal – ülikõrge aktsiisimäär, maitsete keeld, e-kaubanduse keeld ja muud piirangud.” [55]

3.3 Kursimuutus ja mõõdetav taastumine

Detsembris 2020 otsustas Riigikogu piirikaubanduse ja salaturu ohjamiseks **peatada e-vedelike aktsiisi kogumise 1. aprillist 2021 kuni 31. detsembrini 2022** [55, 56]. Aktsiis taastus 1. jaanuaril 2023 endisel määral 0,20 €/ml.

Tulemus on graafikul 1 selgelt näha. Maksu- ja Tolliameti andmetel oli nikotiinisaldusega e-vedeliku aktsiisilaekumine:

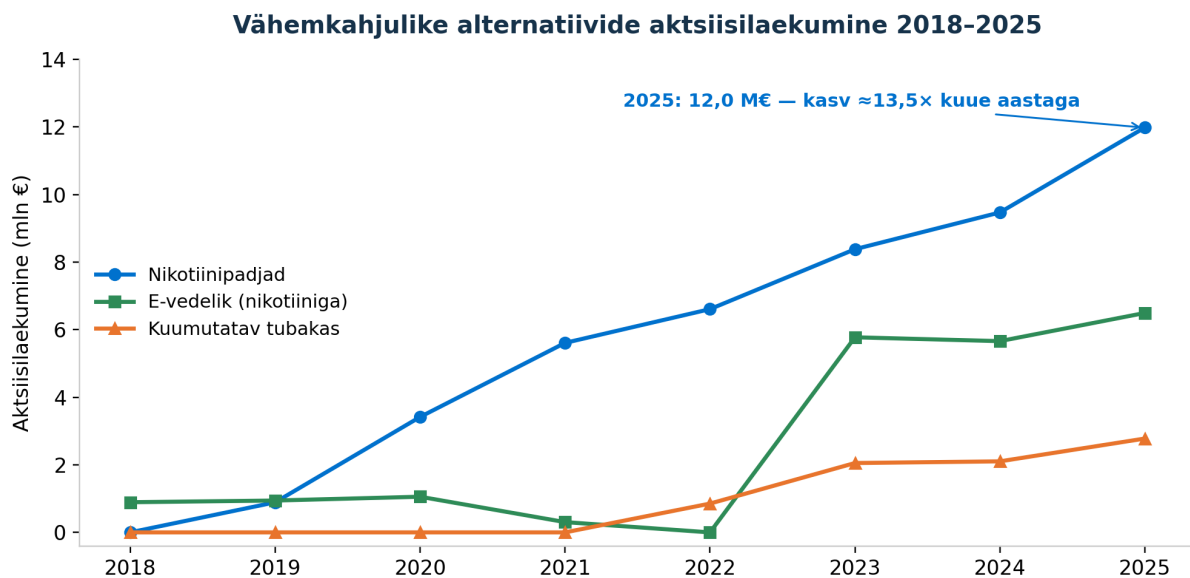
Aasta	Laekumine	Kontekst
2020	1 055 711 €	maitsekeeld kehtis, aktsiis kehtis
2021	304 409 €	aktsiis peatati 1. aprillist
2022	0 €	aktsiisipaus terve aasta
2023	5 774 902 €	aktsiis taastus samal määral; mentool lubatud
2024	5 661 085 €	
2025	6 495 021 €	

Sama aktsiisimääraga aastate võrdluses (2020 vs 2023) kasvas legaalne turg 5,5 korda. Nõudlus ei olnud vahepeal kuhugi kadunud – see oli salaturul, ja kui legaalne kanal muutus taas konkurentsivõimeliseks, tuli turg pöranda alt välja suuremana, kui ta legaalsena kunagi varem oli olnud [50]. Sama mustrit kinnitab nikotiinipatjade kogemus: kui padjad said Eestis legaalseks, kukkus nende must turg kokku ja riik sai aktsiisitulu koguma hakata [59] – patjade aktsiisilaekumine kasvas 0,89 miljonilt eurolt (2019, osaline esimene aasta andmetes) ligi 12 miljoni euroni (2025) ehk umbes 13,5 korda [50].

3.4 Riigieelarve ei kaotanud, rahvatervis võitis

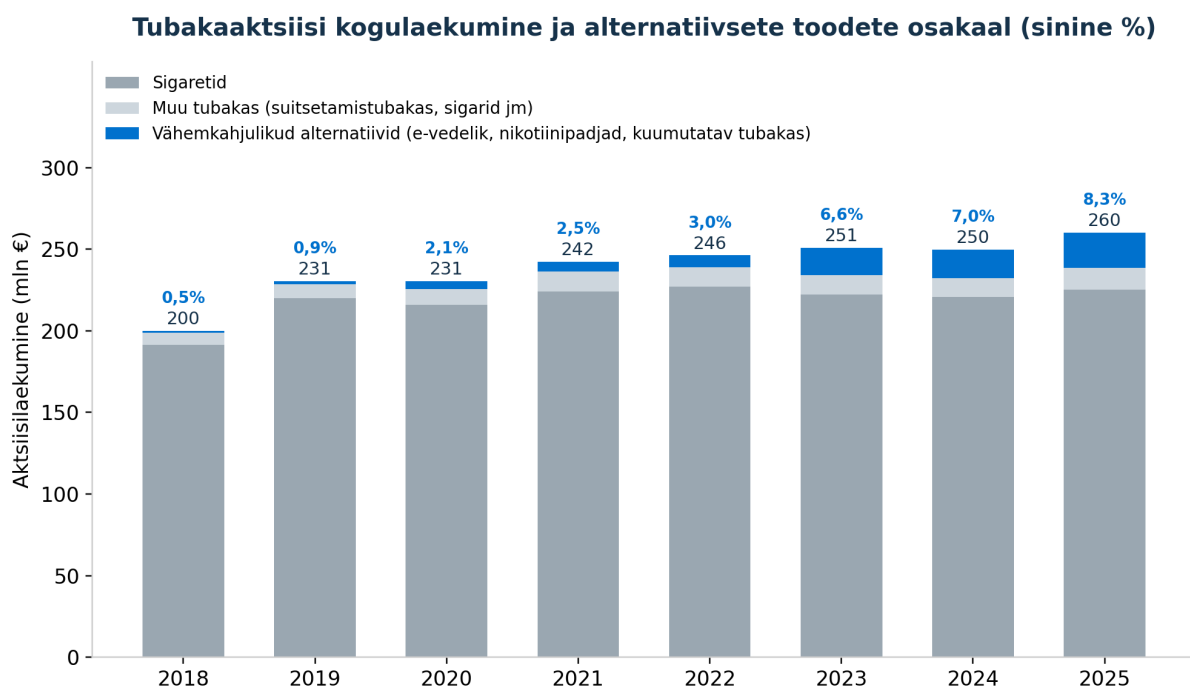
Levinud vastuargument riskipõhisele maksustamisele on hirm maksutulu kaotuse ees. Eesti andmed seda hirmu ei toeta:

- Tubakaaktsiisi **kogulaekumine ei langenud kordagi alla 2018. aasta taseme**: 199,9 miljonit eurot (2018) → 260,2 miljonit eurot (2025) [50, 60].
- Sigarettide osakaal aktsiisitulust langes samal ajal 95,7%-lt 86,6%-le – tarbijad liikusid vähem kahjulikele toodetele ja riigikassa ei kaotanud midagi [50].
- Sigarettide legaalne turumaht on languses: 94,0 miljonilt pakilt (tipp 2016) 57,7 miljoni pakini (2025) ehk –38,7% [MTA; 60]. Rõhutame ausalt, et osa

Allikas: Maksu- ja Tolliameti tekkepõhised tubakaaktsiisi laekumise andmed (korrigeeritud 20.01.2026)

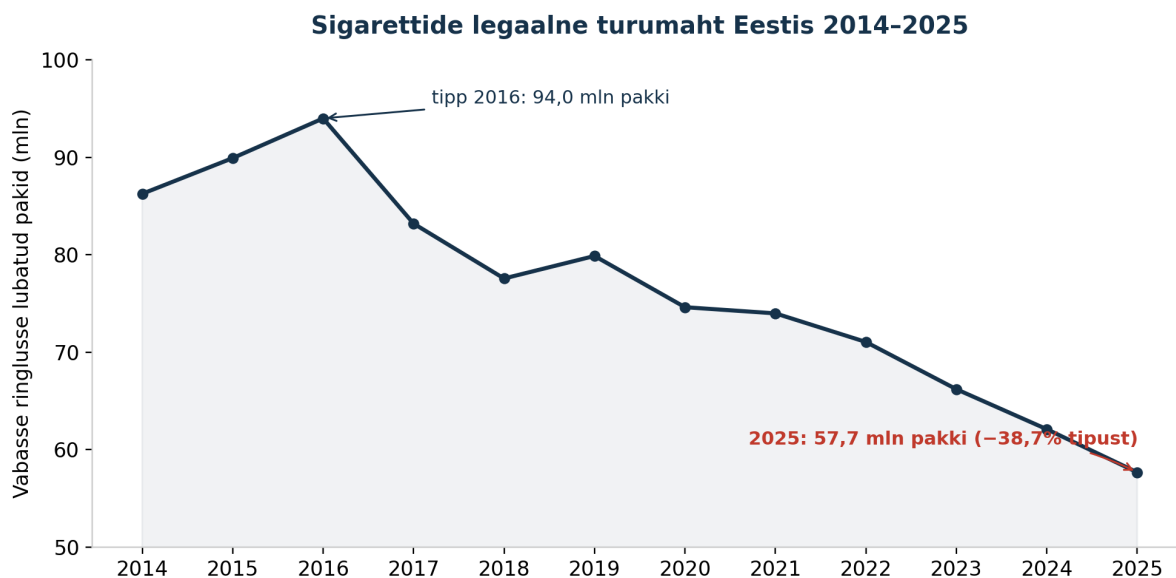
Joonis 2: Vähemkahjulike alternatiivide aktsiisilaekumine 2018–2025 (Maksu- ja Tolliamet)

Allikas: Maksu- ja Tolliameti tekkepõhised tubakaaktsiisi laekumise andmed (korrigeeritud 20.01.2026)

Joonis 3: Tubakaaktsiisi kogulaekumine ja alternatiivsete toodete osakaal (Maksu- ja Tolliamet)

sellest langusest peegeldab ka piiriülest ja ebaseaduslikku asendust, mitte ainult loobumist.

Allikas: Maksu- ja Tolliamet, vabasse ringlusse lubatud sigarettide kogused 2014-2025 (20 sigaretti = 1 pakki)

Joonis 4: Sigarettide legaalne turumaht Eestis 2014-2025 (Maksu- ja Tolliamet)

Rahvatervise koondnäitaja liikus samas suunas: Tervise Arengu Instituudi andmetel langes Eesti täiskasvanute igapäevasuitsetamine 26,0%-lt (2014) 13,2%-le (2024) – madalaimale registreeritud tasemele [9, 50, 61]. Me ei väida, et languse põhjustasid alternatiivid üksi – langus algas varem ja sellel on mitu tegurit –, kuid suundumus on ühemõtteline: suitsetamine väheneb kiiresti just olukorras, kus vähem kahjulikud alternatiivid on legaalselt olemas. Eurobaromeetri järgi kasutas Eestis e-sigaretti loobumiseks iga kuues loobuja (ELi keskmine: iga kümnes) [62].

3.5 Aus pilt: noorte trend nõuab tähelepanu - aga mitte keelde

Tõsiseltvõetav seisukoht peab tunnustama ka ebamugavaid andmeid. Tervise Arengu Instituudi 2024. aasta andmetel ületab Eesti 16-24-aastaste seas igapäevane veipimine (umbes 10%) igapäevast suitsetamist (umbes 5%) [50]. See on tõsine signaal, mida me ei pisenda.

Kuid lahenduse valikul on määrav, *miks* noored toodetele ligi pääsevad. Eesti kogemus näitab, et ligipääsukanal on sageli ebaseaduslik: salaturul dokumenti ei küsita ja müüjateks on kohati alaealised ise [58, 63]. Politsei tähelepaneku järgi pärinevad alaealiste e-sigaretid sageli ka lapsevanemate ostudest [59]. Hollandi kogemus (ptk 5) näitab, et maitsekeeld noorte veipimist ei vähendanud, vaid see hoopis kahekordistus, sest turg liikus kanalitesse, kus vanusekontrolli ei ole [64]. Noorte kaitse vajab vanusepiirangu tegelikku jõustamist, müügilubasid, kontrollostusid ja karistusi – mitte meetmeid, mis suunavad kogu turu sinna, kus ühtegi reeglit ei kohaldata. Samal ajal on Eesti noorim täiskasvanute põlvkond (16-24) kõigist vanuserühmadest väikseima igapäevasuitsetamise osakaaluga (5%) [9, 61].

4. Meie seisukohad

4.1 Riskitasemeid arvestav regulatsioon

Tubaka- ja nikotiinitoodete regulatsioon peab arvesse võtma toodete riskitasemeid. Toodetele, mille kasutamisega kaasnevad kõrgemad riskid, peavad kehtima rangemad reeglid, et soodustada inimeste loobumist nende kasutamisest. Teaduslikult on tõendatud, et tubaka põletamisel tekib kordades rohkem kahjulikke aineid, kui neid esineb alternatiivsete toodete – e-sigarettide, snusi, nikotiinipatjade ja kuumutatava tubaka – kasutamisel (ptk 2.1). Seetõttu tuleb tarbija liikumist kõrgema riskiga toote kasutamiselt madalama riskiga tootele käsitleda positiivsena: kasutaja on vähendanud oma tegevuse riski tervisele. Kõige parem on, kui inimene loobub tubaka- ja nikotiinitoodetest täielikult, kuid praktika on näidanud ja tervishoiuspetsialistid kinnitanud, et kõik kasutajad ei suuda või ei soovi seda teha. Üleminek vähem kahjulikule alternatiivile vähendab nende riski oluliselt.

Riskipõhist lähenemist toetavad ka sõltumatud teadlased ja institutsioonid:

- Umbes 100 sõltumatut tubaka- ja nikotiinipoliitika teadlast kutsus avalikus kirjas WHO raamkonventsiooni osalisi üles riskiproportsionaalsele reguleerimisele: suitsuvabad tooted on palju vähem kahjulikud ja võivad suitsetamist asendada nii üksikisiku kui ka rahvastiku tasandil [65].
- Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis 2026. aasta veebruaris vastu seisukoha, mis toetab pragmaatilist riskipõhist maksustamist põhimõttel „väiksem kahju, väiksem maks” ning hoiatab, et aktsiisi järsk tõus soodustab salakaubandust, vähendab maksutulu ja nõrgendab rahvatervise tulemusi [66].
- Euroopa Parlament on vähivastase võitluse resolutsioonis nõudnud e-sigarettide, kuumutatavate ja uudsete tubakatoodete riskide teaduslikku hindamist võrdluses teiste tubakatoodetega [25, 67].
- Suurbritannia parlamendi alamkoja teaduskomisjon järeldas juba 2018. aastal, et regulatsioonid, reklaamireeglid ja maksud peavad arvestama toodete tõendatud kahjulikkust, ning märkis, et toonased ELi õigusaktid riskipõhist lähenemist ei võimaldanud [68, 69].

Konkreetselt tähendab riskipõhisus: vähem kahjulike toodete madalamat maksustamist (vt 6.3), maitsete ja müügikanalite reguleerimist viisil, mis ei tee üleminekut suitsetajale raskemaks kui suitsetamise jätkamist (vt 6.1–6.2), ning teaduspõhist tooteinfot (vt 4.2). Kõigi nikotiinitoodete ühetaoline kohtlemine „tubakana” kaitseb aga tegelikult kõige kahjulikumad toodet – sigaretti – konkurentsi eest [25].

4.2 Info tõendatuse ja kättesaadavuse tagamine

Tarbijatel on õigus teada tubaka- ja nikotiinitoodete olemust ja riske. Praegu ei ole Euroopa Liidu elanikele tagatud ausa, läbipaistva ja tõendatud info kättesaadavus ning liikmesriigiti erineb info, mida inimestele antakse. Tagajärjeks on väärinfo levik ja kasvav umbusk riiklike institutsioonide suhtes.

Väärarusaam on ulatuslik ja aastatega süvenenud:

- Ühendkuningriigis, kus seda on kõige järjepidevamalt mõõdetud, arvas 2018. aastal üle poole suitsetajatest ekslikult, et e-sigaretid on sama kahjulikud kui sigaretid [15]; 2024. aastaks hindas Inglismaal suhtelist kahju valesti või ei osanud hinnata juba 85% suitsetajatest [70] ning pool kogu täiskasvanud elanikkonnast pidas veipimist sama kahjulikuks või kahjulikumaks kui suitsetamist [71].
- Eurobaromeetri järgi leiab Eestis 89% elanikest, et ka alternatiivsete toodete kasutamine kujutab ohtu tervisele – Euroopa kõrgeimate näitajate hulgas (võrdluseks Rumeenias 36%) [43]. Umbes 60% eurooplastest usub ekslikult, et e-sigaret on sama ohtlik kui suitsetamine [45].
- Ühendkuningriigis teab vähem kui 10% täiskasvanutest, et enamik suitsetamise tervisekahjustest ei tulene nikotiinist [15], ning USA uuringus ei olnud umbes 60% arstidest teadlikud toodete erinevast kahjulikkusest [72].

University College Londoni teadlase dr Sarah Jacksoni sõnastuses on riskide väärarusaam **ise terviserisk**, sest see heidutab suitsetajaid kasutamast vahendit, mille abil saaks tõhusalt loobuda [73]. Suitsetajad, kes ei tea, et e-sigaretid on vähem kahjulikud, kaaluvad üleminekut palju väiksema tõenäosusega [70, 74]. Teadlikkus on kasvanud kõige enam Ühendkuningriigis, kus riik on suitsetajatele otse öelnud, et e-sigaret ei ole ohutu, kuid on suitsetamisest kordades vähem kahjulik [43].

Ootame Euroopa Komisjonilt kõigi kättesaadavate eelretsenseeritud teadustöendite arvessevõtmist tubaka- ja nikotiinitoodete reguleerimisel ning nende töendite ülevaate avalikku kättesaadavaks tegemist. Tarbijate endi nõudlus on olemas: ETHRA üleeuroopalises uuringus (üle 35 000 vastaja) pidas 74% vajalikuks ametlikku teabeveebi Uus-Meremaa „Vaping Facts” eeskujul ja 83% toetas avalikku juurdepääsu e-vedelike koostisosade andmebaasidele [3].

4.3 Toodete vastavuse tagamine ja kasutajate informeerimine

Euroopa Liit peab jätkuvalt kontrollima, kas turule toodavad ja seal müüdadavad tooted vastavad kokkulepitud nõuetele. ELi süsteem on olemas ja töötab: tubakadirektiivi alusel peavad kõik e-vedelikud enne müügile lubamist läbima laborikontrolli, mis hindab nii vedeliku kui ka tekkiva auru ohutust, ning tervist kahjustavate ühenditega tooteid ELis müügile ei lubata [75]. Toimib ka kiirhoiatussüsteem: kui üks liikmesriik tuvastab nõuetele mittevastava toote, teavitatakse teisi ja komisjoni – näiteks kutsus Iirimaa 2025. aastal tagasi neli e-sigaretit, mille nikotiinisaldus ületas lubatud 20 mg/ml piiri [76].

Probleem on selles, et **teadlikkus selle kontrolli olemasolust on olematu või vähene** – ja seda lõhet täidab salaturg. Erinevus legaalse ja salaturu kauba vahel on mõõdetav: Ühendkuningriigis koolinoortelt konfiskeeritud ebaseaduslike e-sigaretide laborikontroll leidis pliidi 2,4 korda, nikli 9,6 korda ja krooni 6,6 korda üle lubatud normi; labori kaasasutaja kinnitusele ei ole 15 testimisaasta jooksul üheski **legaalses** seadmes pliidi leitud [77]. Brüsseli kesklinnas konfiskeeriti ühe järelevalveoperatsiooniga üle 12 000 ebaseadusliku e-sigaretit, millest osa sisaldas

nikotiini kuni 2,5 korda üle ELi piirmäära [78].

Seetõttu ootame Euroopa Komisjonilt vastavasisulist teavituskampaaniat, et tubaka- ja nikotiinitoodete kasutajad teaksid, kuidas tagatakse toodete vastavus nõuetele ja tarbijate ohutus. Selline teadlikkus aitab kasutajaid salaturust eemal hoida: legaalse, kontrollitud toote väärtus on tarbijale selge alles siis, kui ta teab, et kontroll on olemas ja salaturu kaubal see puudub.

4.4 Salaturu tekkimise vältimine

Mitmed liikmesriigid, sealhulgas Eesti, on riigisiseseid piiranguid kehtestades loonud soodsad tingimused tubaka- ja nikotiinitoodete salaturu tekkeks ja laienemiseks. ELi ühtsete normide loomisel tuleb salaturu soodustamist vältida, sest sellega toetatakse kuritegelike organisatsioonide tegevust.

Eri liikmesriikide ja kolmandate riikide kogemused näitavad järjekindlalt, et kolm tegurit – kõrged maksumäärad, maitsekeelud ja e-kaubanduse keelamine – soodustavad salaturu levikut (Eesti juhtum ptk 3; riikide võrdlus ptk 5; Interpoli endise abidirektori Michael Ellise üldistus: piiratud seadusliku juurdepääsu ja püsiva nõudluse korral laieneb ebaseaduslik kaubandus, langeb toodete kvaliteet, kasvavad tarbijariskid ja maksutululu kaotus ning võimalused organiseeritud kuritegevusele, [64]). Seetõttu leiame, et tubaka- ja nikotiinitoodete puhul ei ole põhjendatud täiendavad üleliidulised maitsepiirangud ega e-kaubanduse keelustamine – need meetmed on seal, kus neid on proovitud, tarbijate kaitsmise asemel kuritegevust rahastanud.

Salaturul müüdavate tundmatu päritoluga toodete kasutamine tõstab terviseriske (metallid, ülemäärane nikotiin – ptk 4.3; USA EVALI-juhtumite põhjustajaks osutus salaturu THC-vedelik, mitte legaalsed nikotiinivedelikud, [79, 80]). Salaturg õõnestab õiguskuulekust ja rahastab kuritegelikke organisatsioone – Austraalias on tubaka salaturu rahaline maht suurem kui kanepi, kokaiini, heroini ja ecstasy turul kokku ning jõukudevahelise vägivallaga on kaasnenud üle 270 süütamise [81, 82, 83]. Ning salaturu tõttu muutuvad tooted hõlpsasti kättesaadavaks alaealistele, sest salaturul dokumente ei küsita [63, 64, 84].

Juhime tähelepanu ka sellele, et keelatud turg on definitsiooni järgi mõõtmatu: Eesti siseminister tunnistas Riigikogus 2024. aasta jaanuaris, et ebaseadusliku e-sigaretituru suuruse kohta puudub riigil otsene arv [50, 59]. Poliitika, mille tulemusi ei saa mõõta, ei saa olla tõendus põhine.

4.5 Tarbijate kaasamine ja sõnavabaduse tagamine

Tubaka- ja nikotiinitoodete kasutajate hääl peab poliitika kujundamisel olema kesksel kohal, sest regulatsioonid mõjutavad neid kõige otsesemalt. Kodanike kõrvalejätmine on vastuolus demokraatia põhimõtetega, kuid just nii on seni läinud:

- Tubakadirektiivi analüüsi ettevalmistamisel taheti tarbijad – direktiivist kõige otsesemalt mõjutatud osapool – algul üldse kõrvale jätta; kaasamist hakati

kaaluma alles pärast ETHRA protestikirja [85].

- Hollandi maitsekeelu avalikul konsultatsioonil laekus riigi ajaloo suurim hulk arvamusi – üle 1100, neist 98% keelu vastu –, kuid valitsus jätkas keeluga muutusteta [45]. Lätis kogus rahvaalgatus maitsekeelu vastu üle 10 000 allkirja [86].
- Varssavi EUTPD3 ümarlaua ühisavalduse (juuni 2026) hinnangul jätavad poliitikakujundajad kodanike vaatenurga sageli tähelepanuta ning tarbijaorganisatsioonid on ELi otsustusprotsessis alaesindatud [6].
- Sama muster on liikmesriikides: Eestis on tubakapoliitika alusdokument salastatud ning tarbijad on otsuste ettevalmistamisest kõrvale jäetud [87]. Eesti ei kogu andmeid alternatiivsete toodete abil suitsetamisest loobumise kohta – mistõttu seda kogemust ei ole olemas ka Brüsseli jaoks [88].

WHO raamkonventsiooni artikli 5.3 eesmärk on kaitsta poliitikat tubakatööstuse ärihuvide eest ja seda eesmärki me toetame. Kuid artiklit ei tohi kasutada ettekäändena, et sulgeda üks sõltumatutele tarbijaorganisatsioonidele, kellel ärihuvi puudub [65]. Otsuste tegemine kinniste uste taga, selgitamata, millistele tõenditele need tuginevad, on pälvinud kriitikat ka parlamendiliikmetelt [89].

Samuti tuleb tagada tarbijatele sõnavabadus oma kogemuste jagamisel. Sajad tuhanded eurooplased on alternatiivsete toodete abil suitsetamisest loobunud ja nende tervisenäitajad on paranenud; nende kogemus peab regulatsiooni arutelus kuulda olema [6]. Kutsume komisjoni üles käsitlema loobunute kogemusi tõendusmaterjalina.

5. Riikide kogemused: mis töötab ja mis mitte

Euroopa ja maailma riigid on viimase kümnendi jooksul katsetanud väga erinevaid lähenemisi. Tulemused on järjepidevad: suitsetamine on langenud kõige kiiremini seal, kus vähem kahjulikud alternatiivid on suitsetajatele kättesaadavad, ning keelud on igal pool toonud salaturu ja tagasipöördumise sigarettide juurde.

5.1 Rootsi: ELi ainus suitsuvaba edulugu

Rootsi kuulutati 2025. aastal maailma esimeseks suitsuvabaks riigiks: igapäevasuitsetajate osakaal langes alla 5%, värskeimate andmete järgi 3,7%-le – 15 aastat enne ELi 2040. aasta eesmärki [47, 48, 90]. Selle taga ei olnud keelamine, vaid asendamine: snusi ja nikotiinipatjade kättesaadavus koos diferentseeritud maksustamisega. Snusi tarbimine kasvas täpselt samas rütmis, milles suitsetamine langes [48]. Tulemused rahvatervisele: dr Anders Miltoni hinnangul päästab Rootsi strateegia üle 3400 elu aastas, ning kui kõik ELi liikmesriigid teeksid sama, saaks järgmisel kümnendil päästa 3,5 miljonit elu [47]. Rootsis on vähi esinemissagedus 41% madalam kui teistes Euroopa riikides, kuigi nikotiini kasutab umbes iga neljas rootslane – ELi keskmisel tasemel [13, 47]. Nikotiini tarbimine ei kadunud, kahju kadus.

Kaks Rootsi otsust väärivad komisjoni erilist tähelepanu. Esiteks: Rootsi keeldus 1994. aastal ELiga ühinedes liidu huuletubaka keelust – ja just selle erandi vili on tänane

suitsuvaba staatus [13]. Teiseks: Rootsi parlament kaalus e-sigarettide maitsekeeldu ja lükkas selle 2022. aastal häältega 177 : 126 tagasi [91]. Naaberriigis Norras on snus teaduslikult kinnitatud loobumisvahend ja igapäevasuitsetamine langes seal 21%-lt (2009) 9%-le (2019) – kõige kiiremini maailmas [21, 40, 92]. Põhjamaades tervikuna langes igapäevasuitsetamine 2014–2024 umbes 16%-lt 9,9%-le, kusjuures nikotiini kogutarbimine püsis stabiilne – toimus asendus, mitte lisandumine [90].

5.2 Ühendkuningriik: riik kui ülemineku toetaja

Ühendkuningriik valis teadliku kahjude vähendamise strateegia: riiklikud terviseasutused ütlevad suitsetajatele ausalt, et e-sigaret ei ole ohutu, kuid on suitsetamisest kordades vähem kahjulik, ja kasutavad seda loobumistöös. Maailma esimese riikliku vahetusprogrammiga „Swap to Stop” pakub Inglismaa miljonile suitsetajale tasuta e-sigareti stardikomplekti koos nõustamisega [84]; esimese aasta jooksul alustas selle toel loobumiskatset umbes 125 000 inimest [93]. Selle tulemusena on täiskasvanute suitsetamine langenud ligi poole võrra, umbes 20%-lt 10,6%-le [2], ja e-sigarettide abil on Suurbritannias suitsetamisest loobunud hinnanguliselt 2,5 miljonit inimest [89]. Sealjuures on 99,6% Ühendkuningriigi e-sigareti kasutajatest praegused või endised suitsetajad – toode teenib loobujaid, mitte uusi tarbijaid [94, 95].

5.3 Austraalia ja Uus-Meremaa: loomulik võrdluseksperiment

Austraalia ja Uus-Meremaa on sarnase kultuuriga naaberriigid, kes valisid vastandlikud poliitikad; nende otsene võrdlus on avaldatud ajakirjas Addiction [96]:

- **Uus-Meremaa** legaliseeris e-sigaretid 2018. aastal [97] ja soovitab neid ametlikult vähem kahjuliku alternatiivina; suitsetamine langes 2016–2023 14,5%-lt 6,8%-le. Madalama sissetulekuga elanike suitsetamine langes kolm korda kiiremini kui Austraalias.
- **Austraalia** valis retsepti- ja apteegimudeli: suitsetamine langes samal ajal vaid 12,2%-lt 8,3%-le. Valitsuse voliniku hinnangul olid 2025. aastal 95,7% kõigist riigis müüdud e-sigarettidest ebaseaduslikud [81]; 1,3 miljonist kasutajast omas retsepti vaid 8% [98]. Tubaka salaturu maht ületab kanepi, kokaiini, heroini ja ecstasy turu kogumahtu ning jaekaubanduses on toimunud üle 270 süütamise [81, 82]. Maailma kõrgeima tubakaaktsiisiga riik kaotas salaturule miljardeid [81, 98]. Teadlaste järeldus ajakirjas Addiction: rahvatervise kaitseks mõeldud meetmed on rahvatervist kahjustanud; lahendus ei ole keeld, vaid mõistlik reguleerimine koos noorte kaitsega [81, 96].

5.4 Jaapan: sigaretimüük langes poole võrra ilma keeldudeta

Jaapanis langes sigarettide müük 2011–2023 rohkem kui poole võrra ning langus kiirenes viiekordselt pärast kuumutatava tubaka toodete laia levikut 2015.–2016. aastal [2, 99]. Üle 40% sigarettide ja sigarillode müügist kadus aastatel 2015–2020 ilma ühegi uue keeluta – sest suitsetajatele anti alternatiiv, mida nad

olid valmis kasutama [65]. Simulatsiooni järgi väldiks 50% suitsetajate üleminek kuumutatavale tubakale 12 miljoni patsiendi haigestumise [100]. Sarnane areng toimus Lõuna-Koreas [101] ja Islandil, kus suitsetajate osakaal langes e-sigarettide ja snusi toel 14%-lt (2014) 7,6%-le viie aastaga [102, 103, 104].

5.5 Keeldude rida: India, Türgi, Holland, Prantsusmaa

- **India** keelas 2019. aastal e-sigarettide tootmise, impordi ja müügi täielikult. Selle järel on tooted salaturul laiemalt kättesaadavad kui enne keeldu, neid müüakse avalikult ja vanust kontrollimata, konfiskeerimised kasvasid 11 000-lt (2021/22) 800 000-le (2024/25) ning salaturu suuruseks hinnatakse umbes 2,2 miljardit USA dollarit [105, 106].
- **Türgis** pöördusid kasutajad pärast e-sigarettide keelamist suuresti tagasi tavasigarettide juurde ja suitsetajate osakaal kasvas [107].
- **Hollandi** maitsekeelu tagasilöökk on dokumenteeritud peatükis 6.1: noorte veipimine kahekordistus, 31% kasutajatest salaturul, suitsetamine kasvas [64]. Hollandi valitsust hoiatas enne keeldu 12-punktilise vastuväitega rahvusvaheline teadlaste rühm – tulemusteta [108].
- **Prantsusmaa** keelas 2026. aasta aprillist nikotiinipadjad, ähvardades kasutajaid kuni 375 000 € trahviga [109]; samal ajal näitas Prantsusmaa seni suurim tarbijaküsitlus (u 40 000 vastajat, nelja tarbijaühingu, sealhulgas AIDUCE korraldatud), et maitsekeelu või ülemääraste maksude korral pöörduks üle poole kasutajatest salaturule või ostaks välismaalt ning veerand kaaluks suitsetamise juurde naasmist [110]. Prantsusmaa enda riiklik vähiinstituut on samas varem tunnustanud veipimist loobumisabivahendina [111, 112].

5.6 Järeldus komisjonile

Suitsetamise levimus on vähenenud kõige kiiremini riikides, kus e-sigaretid, kuumutatav tubakas, snus ja nikotiinipadjad on legaalselt kättesaadavad – Rootsis, Ühendkuningriigis, Norras, Jaapanis, Uus-Meremaal ja Islandil [49, 96]. Keelustamise teed läinud riigid on saanud salaturu, organiseeritud kuritegevuse, kontrollimatud tooted ja tagasipöördumise sigarettide juurde. ELi normide läbivaatamine peaks õppima mõlemast rühmast.

6. Vastused konsultatsiooni fookusküsimustele

Komisjon on kutsunud üles avaldama arvamust muu hulgas maitsete, e-kaubanduse ja pakendiinfo reguleerimise ning salaturu kogemuste kohta [7]. Vastame neile küsimustele tõendite kaupa.

6.1 Maitset: ärge korra Eesti viga üleliiduliselt

Maitset on täiskasvanud loobujale keskse tähtsusega, mitte kõrvaline mugavus. Eesti 2018. aasta küsitluses oli maitse oluline 95,5%-le kasutajatest [51]. USA 69 233 täiskasvanu uuringus eelistas e-sigareti kasutuselevõtul puuviljamaitseid 82,8% ja ainult tubakamaitset pidas peamiseks 2,1% [113]. Maitsestatud e-vedelike kasutajad loobuvad suitsetamisest 2,3 korda suurema tõenäosusega kui tubakamaitse kasutajad [34]; kliinilises uuringus oli tubakast erineva maitse valinutel kuue kuu järel kuus korda suurem tõenäosus suitsetamist oluliselt vähendada [114].

Maitsekeeldude tagajärjed on eri riikides sarnased:

- **Eesti:** 58% kasutajatest hakkas vedelikke ise segama, 7% endistest kasutajatest naasis suitsetamise juurde, turust 62–80% liikus väljapoole legaalselt kanalit (ptk 3).
- **Holland** (maitsekeeld jaanuarist 2024): noorte veipimine ligikaudu kahekordistus (3,7% → 7,6%), 31% kasutajatest pöördus salaturule ja 27% ostab välismaalt; legaalselt ostab vaid kolmandik. Jõustamine ei toimi: 42% kontrollitud jaemüüjatest ei järgi nõudeid [64]. Tavasigarettide suitsetamine kasvas hinnanguliselt 1% ehk umbes 60 miljoni sigareti võrra [64].
- **Kanada:** provintside maitsepiirangud seostusid sigarettide müügi 9,6% kasvuga [115].
- **California:** aasta pärast maitsekeeldu olid 97,9% tänavakogumis leitud e-sigareti pakkidest maitsestatud ehk keelatud tooted – keeld ei lõpetanud tarbimist, kuid toodete sisu üle puudub nüüd kontroll [116].
- **Rahvusvaheline kohortuuring (Kanada, Inglismaa, USA):** umbes 82% veipijatest oli maitsekeelu vastu ja 17,1% ütles, et naaseks suitsetamise juurde, kui nende maitset kaoks [50, 117].
- **ETHRA uuring:** üleliidulise maitsekeelu korral otsiks üle 70% ELi kasutajatest toote legaalse turu asemel mujalt [3].
- **Rootsi parlament** kaalus maitsekeeldu ja lükkas selle 2022. aastal häältega 177 : 126 tagasi [50, 91]. 2024. aasta seisuga oli e-sigarettide maitset keelanud vaid 6 liikmesriiki 27-st – tegu ei ole Euroopa konsensusega ja senised tulemused on negatiivsed [50].

Toetame lähenemist, mida on väljendanud ka Euroopa Parlament: keelata võib maitset, mida eelistavad alaealised ja mittersuitsetajad, kuid mitte maitseid kui selliseid, mis on täiskasvanud loobujate jaoks tõendatult olulised [67]. Kasutajad ise toetavad tasakaalustatud reegleid: 80,8% toetas lapselike kujutiste keelamist pakenditel [118].

6.2 E-kaubandus: reguleeritud müük on parem kui pime turg

E-kaubanduse keeld kõrvaldab kõige paremini vanusekontrollitava ja jälgitava müügikanali. Eesti e-poodides toimis enne 2019. aasta keeldu ID-kaardipõhine isikutuvastus, mis välistas müügi alaealistele; keeld lülitas selle kanali välja, samal ajal kui välismaised ja ebaseaduslikud pakkujad jäid kättesaadavaks [50, 119]. Keeld diskrimineerib kodumaiseid müüjaid (teiste riikide tooted jõuavad pakiautomaati endiselt), jätab maapiirkondade elanikud legaalsest kättesaadavusest ilma ning COVID-19 eriolukord näitas, et füüsiliste poodide sulgemisel aktiveerus just salaturg [52, 87, 119]. Austraalia rahvastiku-uuringus olid kõige edukamad loobujad need, kes tellisid e-vedelikke välismaalt [120], ning Itaalia on oma riigisisese internetimüügi keelu tühistanud [121].

Meie ettepanek: ELi normid peaksid lubama riigisisest e-kaubandust kohustusliku digitaalse isikutuvastuse ja vanusekontrolliga (Eesti ID-kaardi tüüpi lahendus), mitte keelama seda. Keeld ei kaota kaugmüüki – see kaotab ainult kontrollitud kaugmüügi.

6.3 Maksustamine: diferentseeritud määrad on tõhusaim üleminekustiimul

Maksupoliitika on koht, kus riskipõhine lähenemine kas teostub või kukub läbi:

- **USA** (35 000 jaemüüja andmed): e-sigarettide 10% hinnatõus vähendas nende müüki 26%, kuid **suurendas tavasigarettide müüki 11%** – maksuga tehakse valik mitte tarbimise ja mittetarbimise, vaid vähem ja rohkem kahjuliku toote vahel [122]. Minnesota kõrge maksu tõttu jäi hinnanguliselt 32 400 inimesel suitsetamisest loobumata [123].
- **Itaalia** kehtestas 2014. aastal Euroopa kõrgeima e-vedeliku aktsiisi: prognoositud 65 miljoni euro asemel laekus umbes 5 miljonit ehk 13 korda vähem, ja riik alandas määra korduvalt [121, 124]. **Ungari** alandas e-vedeliku aktsiisi just salaturu ohjamiseks [125]. **Eesti** lugu on ptk 3.
- **Rootsi** tõstis 2024. aasta novembris sigaretiaktsiisi 9% ja langetas snusiaktsiisi 20% – avalikult sõnastatud riskipõhine maksusignaal [13]. **Uus-Meremaa** langetas kuumutatava tubaka aktsiisi 50%, et motiveerida üleminekut [126]. **Šveits** kavandas avatud süsteemide e-vedelikele tubakast oluliselt madalama, nikotiinisisaldusel põhineva määra [127].
- **ETHRA**: kõrge hind heidutab 24,3% loobuda soovivatest ELi suitsetajatest, kolmes kõrgeima aktsiisiga riigis (Soome, Portugal, Eesti) 44,7% [3].

Sellel taustal valmistab meile tõsist muret komisjoni 16. juulil 2025 vastu võetud tubakamaksudirektiivi uuesti sõnastamise ettepanek, mis laiendaks ELi miinimumaktsiisid esimest korda e-sigarettidele (40%), nikotiinipatjadele (50%) ja kuumutatavale tubakale (55%) – ehk maksustaks kõige madalama riskiga tooteid määradega, mis Eesti kogemuse järgi viivad turu pöranda alla [46, 50]. Mitu liikmesriiki on ettepanekule vastu; Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee soovitab sõnaselgelt riskipõhist maksustamist [46, 66]. Palume komisjonil tubakatoodete normide läbivaatamisel ja maksudirektiivi menetluses arvestada, et üleliiduline kõrge miinimummäär vähem kahjulikele toodetele kordaks Eesti 2018.–2019. aasta

viga kontinendi mastaabis – ainult ilma võimaluseta seda Eesti kombel kiiresti tagasi pöörata.

6.4 Pakendi ja tooteinfo: aus suhteline riskiinfo

Pakendiinfo peab kaitsma alaealisi ja andma täiskasvanule tõest teavet. Praegused ühetaolised hoiatused jätvavad mulje, et kõik nikotiinitooted on võrdselt ohtlikud – mis on teaduslikult väär (ptk 2) ja hoiab suitsetajaid suitsetamas (ptk 4.2). Otago ülikooli uuring näitas, et tõendus põhine vähendatud riski sõnum pakendil julgustaks kuni kolmandikku suitsetajatest e-sigaretti proovima, samal ajal kui mittersuitsetajaid pärssisid kõrgendatud riski sõnumid [128]. USA FDA praktika näitab, et teaduslikult tõendatud vähendatud riski väidete lubamine on võimalik rangelt kontrollitud korras [22, 129]. Toetame: lapsekindlad pakendid, lastele suunatud kujunduse keeld [118], koostisosade avalik andmebaas [3] – ja teaduspõhine suhtelise riski teave täiskasvanud tarbijale.

6.5 Noorte kaitse: mis tegelikult töötab

Meie kolm eesmärki kattuvad Varssavi ühisavalduse omadega: hoida ära noorte tarbimise alustamine, kiirendada loobumist, tunnistada alternatiivide rolli [6]. Noorte kaitseks toetame: range vanusepiirangu tegelikku jõustamist ja müügikohtade litsentsimist [130] ning süstemaatilisi kontrolloste, mõjusaid karistusi rikkujatele ja lastele suunatud turunduse keeldu.

Tõendid ei toeta väidet, et e-sigaretid on noortele „värav“ suitsetamisse: Eurobaromeetri järgi on vaid umbes 3% Euroopa e-sigareti kasutajatest mittersuitsetajad [2]; Ühendkuningriigi 2020. aasta esindusuuringus ei kasutanud 1926 mitte kunagi suitsetanud noorest regulaarselt e-sigarette mitte ükski [131]; USA-s langes noorte suitsetamine veipimise leviku ajal rekordmadalale [132] ning UCL-i 11 aasta andmeanalüüsi järgi toimib „väravaefekt“ tegelikkuses vastupidi – e-sigaret on värav suitsetamisest välja [133]. Tegelik probleem on ebaseaduslik kättesaadavus: Eesti koolide salaturg [58], Hollandi keelujärgne noorte veipimise kahekordistumine [64] ja Inglismaal koolinoortelt konfiskeeritud valdavalt ebaseaduslikud, metallidega saastunud seadmed [77] näitavad kõik, et noori kaitseb kontrollitud legalne turg koos jõustamisega, mitte keeld, mis annab turu üle dokumente mitteküsilvale müüjale.

7. Ettepanekud Euroopa Komisjonile

Eeltoodud tõendite põhjal teeme tubaka- ja nikotiinitoodete normide läbivaatamiseks järgmised ettepanekud:

1. **Kehtestada riskiproportsionaalne tooteregulatsioon.** Sigarettidele ja muudele põletatavatele toodetele rangeimad reeglid; e-sigarettidele, nikotiinipatjadele ja kuumutatavale tubakale reeglid, mis võimaldavad

suitsetajatel neile üle minna. Mõju hindamisel võrrelda alternatiive suitsetamise jätkamisega, mitte mittekasutamisega.

2. **Mitte kehtestada üleliidulist e-vedelike ja nikotiinipatjade maitsekeeldu.** Piirata alaealistele suunatud maitsenimesid ja kujundust; jätta täiskasvanud loobujatele maitsevalik legaalsel, laborikontrolliga turul. Arvestada Eesti, Hollandi, Kanada ja California dokumenteeritud kogemust.
3. **Säilitada ja ühtlustada reguleeritud e-kaubandus** kohustusliku digitaalse vanusekontrolliga, mitte keelata seda. Keeld kaotab ainsa täielikult kontrollitava müügikanali.
4. **Maksustada riskipõhiselt.** Vähem kahjulikele toodetele sigarettidest selgelt madalamad määrad (Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee põhimõte „väiksem kahju, väiksem maks“). Vaadata kriitiliselt üle tubakamaksudirektiivi uuesti sõnastamise ettepaneku miinimummäärad e-sigarettidele (40%), nikotiinipatjadele (50%) ja kuumutatavale tubakale (55%).
5. **Mitte laiendada keelde suukaudsetele nikotiinitoodetele.** Rootsi kogemus snusi ja patjadega on ELi ainus „suitsuvaba riigi“ edulugu; nikotiinipatjade keelustamine (nagu Prantsusmaal, [109]) loob sama riski, mida Prantsuse kasutajate uuring kirjeldab keeldude puhul – salaturg või tagasipöördumine sigarettide juurde [110].
6. **Lua ELi ametlik tõenduspõhine teabekanal** toodete suhtelise riski kohta (Uus-Meremaa „Vaping Facts“ eeskujul) ja teha eelretsenseeritud tõendite ülevaade avalikult kättesaadavaks. Lubada pakenditel teaduslikult kontrollitud suhtelise riski teave.
7. **Korraldada teavituskampania toodete vastavuskontrollist:** tarbija peab teadma, et legaalne toode on laborikontrolliga ja salaturu oma mitte.
8. **Tugevdada turujärelevalvet ja vanusepiirangu jõustamist:** müügikohtade litsentsimine, kontrollitud, mõjusad karistused; ELi-ülene koostöö salaturuvastases tegevuses; salaturu mahu regulaarne mõõtmine ja avaldamine.
9. **Koguda andmeid loobumise kohta alternatiivsete toodete abil** kõigis liikmesriikides (praegu need andmed valdavalt puuduvad – Eesti ei kogu neid üldse) ning arvestada mõjuhinnangus tegeliku elu tõendeid, sealhulgas keeldude soovimatuid tagajärgi.
10. **Kaasata tarbijate esindusorganisatsioonid püsivalt** direktiivi läbivaatamise kõigisse etappidesse. WHO raamkonventsiooni artikli 5.3 kohaldamisala on tubakatööstuse ärihuvid – mitte sõltumatud tarbijaühendused, kelle huvi on rahvatervis.

Täname võimaluse eest arvamust avaldada ja oleme valmis komisjoni talitustele esitama kõik viidatud alusandmed ning osalema edasistes konsultatsioonides.

MTÜ NNA Suitsuvaba Eesti info@nna.ee · www.nna.ee

Lisa A. Maksu- ja Tolliameti andmed

Allikas: Maksu- ja Tolliameti tekkepõhised tubakaaktsiisi laekumise aruanded (korrigeeritud 20.01.2026) ja vabasse ringlusse lubatud sigarettide koguste aruanded. Kõik summad eurodes.

A.1 Tubakaaktsiisi laekumine tooteliigiti

Tooteliik	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Aktsiis kokku	199 913 793	230 549 884	230 550 111	242 418 187	246 326 711	250 965 943	249 900 846	260 171 756
Sigaretid	191 257 370	220 026 753	216 000 212	223 999 341	227 235 485	222 377 859	220 791 908	225 199 842
E-vedelik (nikotiiniga)	893 028	942 773	1 055 711	304 409	0	5 774 902	5 661 085	6 495 021
E-vedelik (nikotiinita)	183 824	195 775	276 587	41 993	0	423 417	299 681	295 128
Nikotiinipadjad	-	889 900	3 416 447	5 608 941	6 608 078	8 381 762	9 470 801	11 983 838
Kuumutatav tubakas	-	-	-	-	852 474	2 053 174	2 102 633	2 777 881

Märkused: e-vedeliku aktsiisi laekumine 2021. aastal koosneb kolme kuu laekumistest (jaanuar 128 825 €, veebruar 102 829 €, märts 72 755 €); alates 1. aprillist 2021 kuni 31. detsembrini 2022 oli aktsiisi kogumine peatatud. Nikotiinita e-vedelik järgib täpselt sama mustrit. 2023. aasta laekumine 5 774 902 € on 5,47 korda suurem kui 2020. aasta tipp (1 055 711 €).

A.2 Sigarettide legaalne turumaht (vabasse ringlusse lubatud pakid, 20 sigaretti = 1 pakk)

Aasta	Pakke	Aasta	Pakke
2014	86 245 888	2020	74 605 328
2015	89 909 592	2021	73 971 258
2016	93 987 032	2022	71 036 265
2017	83 187 735	2023	66 187 771
2018	77 552 114	2024	62 079 288
2019	79 864 437	2025	57 655 474

Tipp 2016 (94,0 mln pakki) → 2025 (57,7 mln pakki) = –38,7%. Langus on alates 2019. aastast katkematu. NB: tegemist on legaalse, maksustatud mahuga – osa langusest peegeldab ka piiriülest ja ebaseaduslikku asendust.

A.3 Eesti e-vedeliku poliitika ajatelg

Kuupäev	Sündmus
01.01.2018	E-vedeliku aktsiis 0,20 €/ml (nikotiiniga ja nikotiinita)
01.07.2019	Maitsekeeld (lubatud ainult tubakas) + riigisisese kaugmüügi keeld
29.05.2020	Mentool lisatakse lubatud maitsete hulka (seoses ELi mentoolisigarettide keeluga 20.05.2020)
01.04.2021	Aktsiisi kogumine peatatakse (Riigikogu otsus, detsember 2020)
31.12.2022	Aktsiisipaus lõpeb
01.01.2023	Aktsiis taastub määral 0,20 €/ml; legaalne turg taastub tasemel 5,5 × 2020. aasta tipp

Lisa B. Viidatud NNA Suitsuvaba Eesti artiklid

Kõik viidatud artiklid on avaldatud veebilehel nna.ee. Tekstis on viidatud nurksulgudes numbriga, nt [12]; loetelu on esmamainimise järjekorras.

1. „NNA Suitsuvaba Eesti“ (2018-03-01) – https://nna.ee/index.php?option=com_content&view=article&id=3
2. „Täna tähistatakse ülemaailmset e-sigareti päeva: probleem on suits, mitte nikotiin“ (2026-05-30) – <https://nna.ee/uudised/396-ulemaailmne-e-sigareti-paev-probleem-on-suits-mitte-nikotiin>
3. „Üleeuroopaline uuring vähem kahjulike nikotiinitudete tarbijate kohta“ (2021-07-12) – <https://nna.ee/uuringud/188-yleeuroopaline-uuring-vahem-kahjulike-nikotiinitudete-tarbijate-kohta>
4. „E-sigarettide, tubakavaba snusi ja kuumutatava tubaka kasutajate uuring 2021“ (2021-05-12) – <https://nna.ee/uuringud/172-e-sigarettide-tubakavaba-snusi-ja-kuumutatava-tubaka-kasutajate-uuring-2021>
5. „Suitsuvabade toodete kasutajate uuring 2022“ (2022-06-14) – <https://nna.ee/uuringud/233-suitsuvabade-toodete-kasutajate-uuring-2022>
6. „Soovid kujundada Euroopa nikotiinireegleid? Jaga oma kogemust enne 15. juunit“ (2026-06-05) – <https://nna.ee/uudised/397-soovid-kujundada-euroopa-nikotiinireegleid-2026>
7. „EL ootab arvamusi tubaka- ja nikotiinitudete reguleerimise kohta“ (2026-05-26) – <https://nna.ee/uudised/394-el-ootab-arvamusi-tubaka-ja-nikotiinitudete-reguleerimise-kohta>
8. „Vabalt kättesaadav nikotiinasendusravi suurendab suitsetamisest loobumist“ (2025-06-13) – <https://nna.ee/uuringud/344-vabalt-kaettesaadav-nikotiin-asendusravi-suurendab-suitsetamisest-loobumist>
9. „Ülemaailmsel suitsuvabal päeval koosta suitsust loobumise plaan“ (2026-05-30) – <https://nna.ee/uudised/395-ulemaailmsel-suitsuvabal-paeval-koosta-suitsust-loobumise-plaan>
10. „Uuring. Ühe sigareti hind: 20 minutit sinu elust“ (2025-01-06) – <https://nna.ee/uuringud/314-uuring-uehe-sigareti-hind-20-minutit-sinu-elust>
11. „Mida peaksid teadma suitsust loobumisest?“ (2025-10-22) – <https://nna.ee/uudised/363-mida-peaksid-teadma-suitsust-loobumisest>
12. „Leedu uuring: veipimisel ja tubaka kuumutamisel tekib 90% vähem toksiine“ (2025-08-30) – <https://nna.ee/uuringud/352-leedu-uuring-veipimisel-ja-tubaka-kuumutamisel-tekib-90-vaehem-toksiine>
13. „Kuidas langes Rootsis tubakasurmade arv drastiliselt?“ (2024-08-16) – <https://nna.ee/uudised/309-kuidas-langes-rootsis-tubakasurmade-arv-drastiliselt>
14. „Nikotiin – sõber või vaenlane?“ (2023-08-03) – <https://nna.ee/uudised/272-nikotiin-sober-voi-vaenlane>
15. „Suurbritannia Terviseameti kordusuuring kinnitas e-sigarettide vähemkahjulikku mõju“ (2018-03-02) – <https://nna.ee/uudised/8-suurbritannia-terviseameti-kordusuuring-kinnitas-e-sigarettide-vaehemkahjulikku-moju>
16. „Kui ohutu on e-sigareti abil suitsetamisest loobumine?“ (2021-01-06) – <https://nna.ee/uudised/150-kui-ohutu-on-e-sigareti-abil-suitsetamisest-loobumine>

17. „Uuring 2022: e-sigareti kasutamine on jätkuvalt 95% vähem kahjulikum kui suitsetamine“ (2022-11-12) – <https://nna.ee/uuringud/247-uuring-2022-e-sigareti-kasutamine-on-jaetkuvalt-95-vaehem-kahjulikum-kui-suitsetamine>
18. „Nüüd ka Prantsusmaal ametlikult kinnitatud: e-sigaretid on tavasigaretidest ohutumad“ (2026-03-31) – <https://nna.ee/uudised/383-nueued-ka-prantsusmaal-ametlikult-kinnitatud-e-sigaretid-on-tavasigaretidest-ohutumad>
19. „Uuring: mis juhtub suitsetajaga, kes hakkab kasutama e-sigaretti?“ (2022-03-15) – <https://nna.ee/uuringud/223-uuring-mis-juhtub-suitsetajaga-kes-hakkab-kasutama-e-sigaretti>
20. „Uuring: e-sigareti kasutamisele üleminek vähendab südamehaiguste riski 34%“ (2022-05-18) – <https://nna.ee/uuringud/231-uuring-e-sigareti-kasutamisele-ueleminek-vaehendab-suedamehaiguste-riski-34>
21. „Norra liigub suitsuvaba riigi suunas snusi abil“ (2020-02-03) – <https://nna.ee/uudised/105-norra-liigub-suitsuvaba-riigi-suunas-snusi-abil>
22. „USA otsus: General Snus on vähem kahjulik alternatiiv suitsetamisele“ (2019-10-29) – <https://nna.ee/uudised/93-usa-otsus-general-snus-on-vaehem-kahjulik-alternatiiv-suitsetamisele>
23. „USA andis müügiloa nikotiinipatjadele, mis aitavad suitsetamisega lõpparve teha“ (2025-01-22) – <https://nna.ee/uudised/319-usa-andis-mueuegiloa-nikotiinipatjadele-mis-aitavad-suitsetamisega-lopparve-teha>
24. „Nikotiinipadjakesed: abivahend suitsetamisest loobumisel või uus oht rahvatervisele?“ (2026-04-03) – <https://nna.ee/uuringud/384-nikotiinipadjakesed-abivahend-suitsetamisest-loobumisel-voi-uus-oht-rahvatervisele>
25. „Teadlaste ühispöördumine Euroopa Komisjoni poole (mai 2026)“ (2026-05-22) – <https://nna.ee/uudised/393-teadlaste-uhispoordumine-euroopa-komisjoni-poole-mai-2026>
26. „Analüüs kinnitab: e-sigaretid on suitsetamisest loobumisel efektiivsemad kui nikotiininaats või -plaastrid“ (2020-10-16) – <https://nna.ee/uudised/140-analues-kinnitab-e-sigaretid-on-suitsetamisest-loobumisel-efektiivsemad-kui-nikotiininaats-voi-plaastrid>
27. „Suurbritannias jagatakse suitsetajate e-sigareti stardipakette“ (2021-04-30) – <https://nna.ee/uudised/170-suurbritannias-jagatakse-suitsetajate-e-sigareti-stardipakette>
28. „Uuring: e-sigaretid on suitsetamisest loobumiseks tõhusamad kui nikotiinasendusravi tooted“ (2025-11-21) – <https://nna.ee/uudised/366-uuring-e-sigaretid-on-suitsetamisest-loobumiseks-tohusamad-kui-nikotiinasendusravi-tooted>
29. „Uuring: e-sigaretid suitsetamisest loobumise vahendina“ (2021-10-04) – <https://nna.ee/uuringud/201-uuring-e-sigaretid-suitsetamisest-loobumise-vahendina>
30. „Uuringute kokkuvõte: e-sigaretid olid tõhusaimad suitsetamisest loobumise vahendid“ (2022-11-28) – <https://nna.ee/uuringud/249-uuringute-kokkuvote-e-sigaretid-olid-tohusaimad-suitsetamisest-loobumise-vahendid>
31. „E-sigaretid osutusid suitsetamisest loobumisel tõhusamaks kui nikotiinasendusravi“ (2024-02-01) – <https://nna.ee/uuringud/296-e-sigaretid-osutusid-suitsetamisest-loobumisel-tohusamaks-kui-nikotiinasendusravi>
32. „Teadustööde ülevaade: e-sigaretid suitsetamisest loobumiseks“ (2025-02-19) –

- <https://nna.ee/uudised/327-teadustoeoede-uelevaade-e-sigaretid-suitsetamisest-loobumiseks>
33. „Värske teadustööde ülevaade hindas e-sigarette kõige tõhusamaks suitsetamisest loobumise vahendiks“ (2026-04-01) – <https://nna.ee/uuringud/386-vaerske-teadustoeoede-uelevaade-hindas-e-sigarette-koige-tohusamaks-suitsetamisest-loobumise-vahendiks>
 34. „Miks WHO eksib veipimise suhtes?“ (2021-08-09) – <https://nna.ee/uudised/189-miks-who-eksib-veipimise-suhtes>
 35. „E-sigareti kasutamine on tõhusam kui ainult suitsetamisest loobumise nõustamine (lisatud video)“ (2020-04-15) – <https://nna.ee/uuringud/121-e-sigareti-kasutamine-on-tohusam-kui-ainult-suitsetamisest-loobumise-noustamine>
 36. „E-sigareti kasutamine koos nõustamisega tõstab suitsetamisest loobumise tõenäosust“ (2020-11-12) – <https://nna.ee/uuringud/142-e-sigareti-kasutamine-koos-noustamisega-tostab-suitsetamisest-loobumise-toenaeosust>
 37. „Kanada uuring: e-sigaretid aitavad suitsetamisest loobuda“ (2025-07-08) – <https://nna.ee/uuringud/346-kanada-uuring-e-sigaretid-aitavad-suitsetamisest-loobuda>
 38. „Uuring: e-sigareti levik suurendas Euroopas suitsetamisest loobumist“ (2020-02-07) – <https://nna.ee/uudised/107-uuring-e-sigareti-levik-suurendas-euroopas-suitsetamisest-loobumist>
 39. „Milline on Saksamaa keskmine e-sigareti kasutaja?“ (2020-02-06) – <https://nna.ee/uudised/106-milline-on-saksamaa-keskmise-e-sigareti-kasutaja>
 40. „Uuring: Norras domineerib suitsetamisest loobumise vahendina snus“ (2023-06-13) – <https://nna.ee/uuringud/266-uuring-norras-domineerib-suitsetamisest-loobumise-vahendina-snus>
 41. „Uuring: Kuidas eurooplased suitsetamisest loobuvad?“ (2021-10-18) – <https://nna.ee/uuringud/202-uuring-kuidas-eurooplased-suitsetamisest-loobuvad>
 42. „Mida kasutatakse ELis suitsust loobumiseks?“ (2025-10-10) – <https://nna.ee/uudised/359-mida-kasutatakse-elis-suitsust-loobumiseks>
 43. „Eurobaromeeter: Eesti elanikud suitsetavad aina vähem“ (2021-02-22) – <https://nna.ee/uuringud/157-eurobaromeeter-eesti-elanikud-suitsetavad-aina-vaehem>
 44. „Ühendkuningriik ja WHO on e-sigaretide pärast konflikti äärel“ (2021-04-08) – <https://nna.ee/uudised/168-uehendkuningriik-ja-who-on-e-sigaretide-paerast-konflikti-aaerel>
 45. „Maitsestatud e-vedelike debati keerukad nüansid“ (2021-06-29) – <https://nna.ee/uudised/185-maitsestatud-e-vedelike-debati-keerukad-nyansid>
 46. „Eli plaan maksustada vähem kahjulikud alternatiivid on tekitanud tulise vaidlus“ (2025-08-30) – <https://nna.ee/uudised/353-eli-plaan-maksustada-vaehem-kahjulikud-alternatiivid-on-tekitanud-tulise-vaidlus>
 47. „Rootsi läheneb suitsuvaba riigi staatusele“ (2023-03-20) – <https://nna.ee/uudised/258-rootsi-laeheneb-suitsuvaba-riigi-staatusele>
 48. „Rootsi ületas suitsuvaba eluviisi teetähise – igapäevaseid suitsetajaid on vaid 3,7%“ (2026-04-14) – <https://nna.ee/uudised/387-rootsi-uletas-suitsuvaba-eluviisi-teetahise-igapaevaseid-suitsetajaid-on-vaid-37>

49. „WHO soovitusi eiravates riikides on suitsetamise levik vähenenud“ (2023-12-11) – <https://nna.ee/uudised/288-who-soovitusi-eiravates-riikides-on-suitsetamise-levik-vaehenenud>
50. „What Estonia Got Wrong About Vaping – and the Lesson the EU Is About to Ignore“ (2026-06-08) – <https://nna.ee/en/news/398-estonia-tpd2-lessons>
51. „ALTERNATIIVSETE TUBAKATOODETE AKTSIISI MÕJU TUBAKATURULE“ (2018-06-19) – <https://nna.ee/uuringud/17-loputoeoe-alternatiivsete-tubakatoode-aktsiisi-moju-tubakaturule>
52. „Tarmo Kruusimäe avalik kiri suitsetajatele, tulge 3. märtsil valima“ (2019-02-19) – <https://nna.ee/uudised/61-tarmo-kruusimae-avalik-kiri-suitsetajatele-tulge-3-martsil-valima>
53. „Maitsestatud e-vedelike mürgisus lükati ümber“ (2019-08-19) – <https://nna.ee/uuringud/74-maitsestatud-e-vedelike-murgisus-lukati-umber>
54. „Riigikogu lubab turule uued tubakatooted, kuid e-sigareti kasutajate muret ei lahendanud“ (2020-05-05) – <https://nna.ee/uudised/124-riigikogu-lubab-turule-uued-tubakatooted-kuid-e-suitsetajate-muret-ei-lahendanud>
55. „Eesti peatab e-vedeliku eest aktsiisi kogumise“ (2020-12-17) – <https://nna.ee/uudised/145-esteti-peatab-e-vedeliku-eest-aktsiisi-kogumise>
56. „NNA Smoke Free Estonia Commends Estonia’s Decision to Suspend E-liquid Excise Duty, Says Other Countries Should Follow and Embrace Less Harmful Nicotine Alternatives“ (2020-12-21) – <https://nna.ee/en/news/148-nna-smoke-free-estonia-commends-estonia-s-decision-to-suspend-e-liquid-excise-duty-says-other-countries-should-follow-and-embrace-less-harmful-nicotine-alternatives>
57. „Uuring: kes ja miks kasutab Eestis e-sigaretti?“ (2021-05-14) – <https://nna.ee/uuringud/173-uuring-kes-ja-miks-kasutab-eestis-e-sigaretti>
58. „Läti kordab Eesti vigu“ (2025-03-03) – <https://nna.ee/uudised/330-laeti-kordab-esteti-vigu>
59. „Riigikogu arutelu sala e-sigarettide turu üle“ (2024-01-19) – <https://nna.ee/uudised/293-riigikogu-arutelu-sala-e-sigarettide-turu-uele>
60. „Kuhu läks tubakaaktsiisist laekunud 260 miljonit eurot?“ (2026-02-12) – <https://nna.ee/uudised/376-kuhu-laeks-tubakaaktsiisist-laekunud-260-miljonit-eurot>
61. „Ülemaailmne suitsuvaba päev innustab suitsetamisest loobuma“ (2025-05-29) – <https://nna.ee/uudised/341-uelemaailmne-suitsuvaba-paeev-innustab-suitsetamisest-loobuma>
62. „Ülemaailmne e-sigareti päev: 20 aastat teadust ja elumuutvat kogemust“ (2025-05-29) – <https://nna.ee/uudised/340-uelemaailmne-e-sigareti-paeev-20-aastat-teadust-ja-elumuutvat-kogemust>
63. „Aktsiisiga või aktsiisita? Kuhu edasi?“ (2019-01-22) – <https://nna.ee/uudised/52-aktsiisiga-voi-aktsiisita-kuhu-edasi>
64. „Hollandi e-sigareti maitsekeelu tagasilöök: suurem levik noorte seas ning salaturu ja piirikaubanduse kasv“ (2026-04-16) – <https://nna.ee/uudised/388-hollandi-e-sigareti-maitsekeelu-tagasilook-noored-salaturg>
65. „Maailma terviseekspertide avalik kiri WHO delegaatidele“ (2021-10-21) – <https://nna.ee/uudised/203-maailma-terviseekspertide-avalik-kiri-who-delegaatidele>

66. „Väiksem kahju, väiksem maks?“ (2026-03-24) – <https://nna.ee/uudised/382-vaeiksem-kahju-vaeiksem-maks>
67. „Euroopa Parlament tunnustas e-sigaretti suitsetamisest loobumise vahendina“ (2022-03-04) – <https://nna.ee/uudised/221-euroopa-parlament-tunnustas-e-sigaretti-suitsetamisest-loobumise-vahendina>
68. „Suurbritannia parlamendi alamkoja teaduse ja tehnoloogia komisjoni e-sigareti raport“ (2018-09-04) – <https://nna.ee/uudised/23-suurbritannia-parlamendi-alamkoja-teaduse-ja-tehnoloogia-komisjoni-e-sigareti-raport>
69. „Suurbritannia valitsus plaanib Brexiti järel leevendada e-sigarettide regulatsioone“ (2019-01-03) – <https://nna.ee/uudised/49-suurbritannia-valitsus-plaanib-brexiti-jaerel-leevendada-e-sigarettide-regulatsioone>
70. „Uuring: valeinfo e-sigarettide kohta vähendab suitsetamisest loobumist“ (2025-03-05) – <https://nna.ee/uuringud/331-uuring-valeinfo-e-sigarettide-kohta-vaehendab-suitsetamisest-loobumist>
71. „Heategevusorganisatsioon purustab e-sigareti müüte“ (2025-03-26) – <https://nna.ee/uudised/333-heategevusorganisatsioon-purustab-e-sigareti-mueuete>
72. „Üha rohkem USA arste soovib suitsetamisest loobumiseks e-sigaretti proovida“ (2022-04-26) – <https://nna.ee/uuringud/230-ueha-rohkem-usa-arste-soovib-suitsetamisest-loobumiseks-e-sigaretti-proovida>
73. „BBC: uuringute kohaselt ülehindavad suitsetajad veipimise riske“ (2024-03-06) – <https://nna.ee/uudised/301-bbc-uuringute-kohaselt-uelehindavad-suitsetajad-veipimise-riske>
74. „Maitsestatud e-vedelike keelamine pidurdab suitsetamisest loobumist“ (2019-02-05) – <https://nna.ee/uudised/56-maitsestatud-e-vedelike-keelamine-pidurdab-suitsetamisest-loobumist>
75. „Uuringud: halvimad e-vedeliku maitset“ (2026-02-02) – <https://nna.ee/uuringud/375-uuringud-halvimad-e-vedeliku-maitset>
76. „Iirimaa näide: kuidas käib e-sigarettide tagasi kutsumine?“ (2025-02-06) – <https://nna.ee/uudised/323-iirimaa-naeide-kuidas-kaeib-e-sigarettide-tagasi-kutsumine>
77. „Illegaalsetes e-sigarettides tuvastati lubatust rohkem pliidi ja nikli“ (2023-06-01) – <https://nna.ee/uudised/264-illegaalsetes-e-sigarettides-tuvastati-lubatust-rohkem-pliidi-ja-nikli>
78. „Salatürg Euroopa pealinna südames“ (2025-02-09) – <https://nna.ee/uudised/324-salaturg-euroopa-pealinna-suedames>
79. „USA veipimissurmad põhjustas salaturu kanepi segatuna e-vitamiini õliga“ (2019-11-12) – <https://nna.ee/uudised/94-usa-veipimissurmad-pohjustas-salaturu-kanep-segatuna-e-vitamiini-oliga>
80. „7 fakti e-sigarettide ja suitsetamise kohta“ (2023-01-06) – <https://nna.ee/uudised/254-7-fakti-e-sigarettide-ja-suitsetamise-kohta>
81. „Kas Austraalia on kaotanud kontrolli oma tubaka- ja nikotiinituru üle?“ (2026-05-06) – <https://nna.ee/uuringud/391-kas-austraalia-on-kaotanud-kontrolli-tubaka-nikotiinituru-ule>
82. „Austraalia allilm kaasab teismelisi salaturu valitsemiseks“ (2024-03-18) – <https://nna.ee/uudised/302-austraalia-allilm-kaasab-teismelisi-salaturu-valitsemiseks>

S

83. „E-sigareti salaturg Eestis 60%, Austraalias 90%“ (2025-09-13) – <https://nna.ee/uudised/355-e-sigareti-salaturg-eestis-60-austraalias-90>
84. „Inglismaa annab miljonile suitsetajale e-sigareti stardikomplekti“ (2023-04-25) – <https://nna.ee/uudised/261-inglismaa-annab-miljonile-suitsetajale-e-sigareti-stardikomplekti>
85. „Tarbivad protestivad Tubakadirektiivi analüüsist kõrvalejätmise pärast“ (2020-04-20) – <https://nna.ee/uudised/122-tarbivad-protestivad-tubakadirektiivi-analüüsesist-kõrvalejaetmise-paerast>
86. „Lätlased kogusid üle 10 000 allkirja e-sigareti maitsekeelu vastu“ (2023-06-01) – <https://nna.ee/uudised/265-laetlased-kogusid-uele-10-000-allkirja-e-sigareti-maitsekeelu-vastu>
87. „NNA küsib, Tarmo Kruusimäe vastab“ (2023-02-04) – <https://nna.ee/uudised/255-nna-kuesib-tarmo-kruusimae-vastab>
88. „Jaga oma suitsetamisest loobumise kogemust Euroopa Komisjoniga!“ (2023-04-10) – <https://nna.ee/uudised/259-jaga-oma-suitsetamisest-loobumise-kogemust-euroopa-komisjoniga>
89. „Suurbritannia parlamendi saadikud: miljonite elude päästmiseks peab WHO-le vastu astuma“ (2023-05-10) – <https://nna.ee/uudised/263-suurbritannia-parlamendi-saadikud-miljonite-elude-paeaestmiseks-peab-who-le-vastu-astuma>
90. „Põhjamaade Ministrite Nõukogu raport: suitsetamine, snuff, nikotiinipadjad ja e-sigaretid“ (2025-12-11) – <https://nna.ee/uudised/368-pohjamaade-ministrite-noukogu-raport-suitsetamine-snuff-nikotiinipadjad-ja-e-sigaretid>
91. „Rootsi parlament lükkas e-vedelike maitsekeelu tagasi“ (2022-07-01) – <https://nna.ee/uudised/236-rootsi-parlament-luekkas-e-vedelike-maitsekeelu-tagasi>
92. „Norra Rahvatervise Instituut: snus aitab efektiivselt suitsust loobuda“ (2022-04-07) – <https://nna.ee/uudised/226-norra-rahvatervise-instituut-snus-aitab-efektiivselt-suitsust-loobuda>
93. „Inglismaa programmi „Vaheta, et loobuda“ abil kasvas e-sigareti abil suitsetajatest loobujate arv 125 000 inimese võrra“ (2026-03-20) – <https://nna.ee/uudised/381-inglismaa-programmi-vaheta-et-loobuda-abil-kasvas-e-sigareti-abil-suitsetajatest-loobujate-arv-125-000-inimese-vorra>
94. „Suurbritannia liigub jõudsalt suitsuvaba riigi kursil“ (2020-07-08) – <https://nna.ee/uudised/133-suurbritannia-liigub-joudsalt-suitsuvaba-riigi-kursil>
95. „BBC: Suurbritannias on veipijaid rohkem kui suitsetajaid“ (2025-11-13) – <https://nna.ee/uudised/365-bbc-suurbritannias-on-veipijaid-rohkem-kui-suitsetajaid>
96. „Uuring: Austraalia ja Uus-Meremaa suitsetamise ja veipimise trendid“ (2025-02-26) – <https://nna.ee/uuringud/329-uuring-austraalia-ja-uus-meremaa-suitsetamise-ja-veipimise-trendid>
97. „Õhk puhtaks: mida teadus e-sigarettide kasutamisest räägib?“ (2023-01-09) – <https://nna.ee/uudised/253-ohk-puhtaks-mida-teadus-e-sigarettide-kasutamisest-raagib>
98. „Austraalia organiseeritud kuritegevus naudib kehva e-sigareti poliitikat“ (2023-09-04) – <https://nna.ee/uudised/273-austraalia-organiseeritud-kuritegevus-naudib-kehva-e-sigareti-poliitikat>

99. „Uuring: kuumutatavad tubakatooted lõhuvad sigaretitööstust“ (2020-06-04) – <https://nna.ee/uuringud/132-uuring-kuumutatavad-tubakatooted-lohuvad-sigaretitoeostust>
100. „Uuring: kuumutatava tubaka mõju Jaapani rahvatervisele ja tervishoiukuludele“ (2025-02-11) – <https://nna.ee/uuringud/325-uuring-kuumutatava-tubaka-moju-jaapani-rahvatervisele-ja-tervishoiukuludele>
101. „Lõuna-Koreas loobutakse suitsetamisest kuumutatava tubaka abil“ (2023-06-19) – <https://nna.ee/uudised/267-louna-koreas-loobutakse-suitsetamisest-kuumutatava-tubaka-abil>
102. „E-sigarettide tõttu on drastiliselt vähenenud suitsetamine Islandil“ (2018-04-02) – <https://nna.ee/uudised/11-e-sigarettide-tottu-on-drastiliselt-vaehenenud-suitsetamine-islandil>
103. „Islandist võib peagi saada suitsuvaba riik“ (2018-07-03) – <https://nna.ee/uudised/19-islandist-voib-peagi-saada-suitsuvaba-riik>
104. „Väliseksperdid andsid soovitusi suitsuvaba Eesti saavutamiseks“ (2018-11-07) – <https://nna.ee/uudised/43-vaeliseksperdid-andsid-soovitusi-suitsuvaba-estis-saavutamiseks>
105. „E-sigarettid ära keelanud Indias on need nüüdseks kõigile kättesaadavad“ (2023-04-21) – <https://nna.ee/uudised/260-e-sigarettid-aera-keelanud-indias-on-need-nueuedseks-koigile-kaettesaadavad>
106. „India veipimise keeld eksisteerib ainult paberil“ (2026-01-30) – <https://nna.ee/uuringud/373-india-veipimise-keeld-eksisteerib-ainult-paberil>
107. „Suitsetamine jälle moes? (lisatud video)“ (2021-03-16) – <https://nna.ee/uudised/163-suitsetamine-jaelle-moes>
108. „Sigaretiarmastus Hollandi südames“ (2021-02-02) – <https://nna.ee/uudised/154-sigaretiarmastus-hollandi-suedames>
109. „Prantsusmaa nikotiinipadjakeste keelu tulemus – ELi töö lõpetamine Strasbourgis?“ (2026-04-20) – <https://nna.ee/uudised/389-prantsusmaa-nikotiinipadjakeste-strasbourg>
110. „Prantsuse veipijad: maitsekeeld viib salaturule või tagasi suitsetamise juurde“ (2023-11-28) – <https://nna.ee/uuringud/287-prantsuse-veipijad-maitsekeeld-viib-salaturule-voi-tagasi-suitsetamise-juurde>
111. „Prantsusmaa vähiinstituut soovib kasutada e-sigaretti suitsetamisest loobumiseks“ (2021-06-10) – <https://nna.ee/uudised/180-prantsusmaa-vaehiinstituut-soovib-kasutada-e-sigaretti-suitsetamisest-loobumiseks>
112. „Nõustamine e-sigareti kaupluses suurendab e-sigareti abil suitsetamise loobumise efektiivsust“ (2021-11-30) – <https://nna.ee/uudised/210-noustamine-e-sigareti-kaupluses-suurendab-e-sigareti-abil-suitsetamise-loobumise-efektiivsust>
113. „Uuring: täiskasvanud e-sigareti kasutajate maitse-eelistused“ (2023-10-22) – <https://nna.ee/uuringud/281-uuring-taiskasvanud-e-sigareti-kasutajate-maitse-eelistused>
114. „Kliiniline uuring: millist mõju avaldab e-sigareti maitsevalik?“ (2025-01-27) – <https://nna.ee/uuringud/321-kliiniline-uuring-millist-moju-avaldab-e-sigareti-maitsevalik>

115. „Uuring: Kanada e-sigareti maitsepiirangud suurendasid suitsetamist“ (2026-02-02) – <https://nna.ee/uuringud/374-uuring-kanada-e-sigareti-maitsepiirangud-suurendasid-suitsetamist>
116. „Aasta tagasi keelati Californias maitsetega e-sigaretid. Milline on tulemus?“ (2023-11-10) – <https://nna.ee/uudised/284-aasta-tagasi-keelati-californias-maitsetega-e-sigaretid-milline-on-tulemus>
117. „Uuring: maitsekeelu järel naaseks hulk veipijad suitsetamise juurde“ (2021-11-24) – <https://nna.ee/uuringud/209-uuring-maitsekeelu-jaerel-naaseks-hulk-veipijad-suitsetamise-juurde>
118. „Uuring: Ühendkuningriigi e-sigareti kasutajate arvamus võimalike muudatuste osas“ (2025-06-02) – <https://nna.ee/uuringud/342-uuring-uehendkuningriigi-e-sigareti-kasutajate-arvamus-voimalike-muudatuste-osas>
119. „Veip-, tups- ja kuumutatud tooted e-müüki (lisatud video)“ (2020-04-08) – <https://nna.ee/uudised/120-veip-tups-ja-kuumutatud-tooted-e-mueueki-lisatud-video>
120. „Uuring: veipimine aitab Austraalia suitsetajatel suitsetamisest loobuda“ (2022-04-19) – <https://nna.ee/uuringud/228-uuring-veipimine-aitab-austraalia-suitsetajatel-suitsetamisest-loobuda>
121. „Itaalia langetas drastiliselt e-vedelike aktsiisi“ (2018-12-05) – <https://nna.ee/uudised/47-itaalia-langetas-drastiliselt-e-vedelike-aktsiisi>
122. „Uuring: e-sigarettide maksu tõstmine suurendab suitsetamist“ (2020-02-13) – <https://nna.ee/uuringud/109-uuring-e-sigarettide-maksu-tostmine-suurendab-suitsetamist>
123. „Uuring: e-sigareti maksud meelitavad suitsetama“ (2020-04-02) – <https://nna.ee/uuringud/117-uuring-e-sigareti-maksud-meelitavad-suitsetama>
124. „Itaalia alandab e-vedelike aktsiisi“ (2022-03-29) – <https://nna.ee/uudised/225-itaalia-alandab-e-vedelike-aktsiisi>
125. „Ungari langetab e-vedeliku aktsiisi lootuses piirata salaturgu“ (2020-01-30) – <https://nna.ee/uudised/103-ungari-langetab-e-vedeliku-aktsiisi-lootuses-piirata-salaturgu>
126. „Uus-Meremaa langetab kahjude vähendamise eesmärgil kuumutatud tubaka aktsiisi“ (2024-09-04) – <https://nna.ee/uudised/311-uus-meremaa-langetab-kahjude-vaehendamise-eesmaergil-kuumutatud-tubaka-aktsiisi>
127. „Šveits plaanib kehtestada kahjulikkusele vastava aktsiisi“ (2022-01-05) – <https://nna.ee/uudised/213-sveits-plaanib-kehtestada-kahjulikkusele-vastava-aktsiisi>
128. „Teadlased: vajame sihipäraseid tervisesõnumeid“ (2021-02-01) – <https://nna.ee/uudised/153-teadlased-vajame-sihipaerased-tervisesonumeid>
129. „USAs tunnistati kuumutatav tubakas vähem kahjulikuks tooteks“ (2020-07-14) – <https://nna.ee/uudised/134-usas-tunnistati-kuumutatav-tubakas-vaehem-kahjulikuks-tooteks>
130. „Austraalia salaturu TOP2 tooteks on saanud e-sigareid“ (2024-05-16) – <https://nna.ee/uudised/306-austraalia-salaturu-top2-tooteks-on-saanud-e-sigareid>
131. „Ühendkuningriigi vähiuuringute keskus: mida me e-sigarettidest teame ja mida ei tea“ (2021-05-05) – <https://nna.ee/uudised/171-uehendkuningriigi-vaehiuur>

[ingute-keskus-mida-me-e-sigarettidest-teame-ja-mida-ei-tea](#)

132. „USA uuring: enamik noori ei veibi, igapäevaseid veipijaid on veelgi vähem“ (2020-01-29) – <https://nna.ee/uudised/102-usa-uuring-enamik-noori-ei-veibi-igapaeevaseid-veipijaid-on-veelgi-vaehem>
133. „Veipimine ei ole värav suitsetamise juurde, vaid selle juurest ära“ (2022-03-17) – <https://nna.ee/uuringud/224-veipimine-ei-ole-vaerav-suitsetamise-juurde-vaid-selle-juurest-adera>